БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 103 (6538)
МАЙН 26
ВТОРНИК
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ (1-дэхи нюур).
Г. Караманов. — Железнодорожно районДо (1-дэхи нюур).
Н. Борисов.— Бурят-Монгол — хүгжэнги промышленностьтай республика (2-дохи нюур).
Г. Нимбуев. — Урдын партизан — мүнөөнэй садовод (2-дохи нюур).
Н. Павлов. — Орден ба медальнуудые барюулба (2-дохи нюур).
Цырен Буянтуев. — Хэжэнгын аймагта (3-дахи нюур).
Ипат Борисов, Афанасий Иванов. — Манай хани барисаатай хүдэлмэриин аша үрэ (3-дахи нюур).
ФЕЛЬЕТОН: Д. Доржиев, Ч. Рыгзынов. — Хоёр «ханинарай» хэниинь зэмэтэйб? (3-дахи нюур).
Д. Баирбиликтуев. — Сэлэнгын аймаг 30 жэлэй турша соо (3—4-дэхи нюурнуудта).
А. Мантаев. — Эндэ урдань ой тайга байгаа (4-дэхи нюур).
Хитадта национальна кадрнуудые бэлэдхэлгэ (4-дэхи нюур).
Корейдэхи событинууд (4-дэхи нюур).

Лекционно пропагандые бүхы хэмжээгээр һайжаруулха

Ажалшан арадые коммунистичеэр хүмүүжүүлхэ, тэдэнние советэ дүлэтэ патриотизмын ба арадуухани барисаанай үзэлөөр хүмүүлхэ хэрэгтэ Ленин—Сталинай рти саг үргэлжын анхарал ханулна.

Идеологическа хүдэлмэрие парин ба гүрэнэй бүхы звенонуудта ангадхаха, марксизмда харша деологитой эрид тэмсэхэ гэһэн н харюусалгатай зорилгонуудые ПСС-эй XIX съезд партийна орнизацинуудай урда табиһан байа.

«Капитализмын үлэгдэлнүүдһээ, ушан обществын мунхаг үзэлүүдһээ ба хорото заншалнуудһаа үүдэй ухаан мэдэрэлые сэбэрхэдэ партиин идеологическа хүэлмэри шухала үүргэ дүүргэхэ отой»—гэжэ съезд дээрэ партиин К-гэй хүдэлмэри тухай хэһэн юсоото элидхэл соогоо нүхэр . М. Маленков зааһан байха юм.

Партиин идеологическа хүдэлмэиин хүсэтэ зэбсэгүүдэй дунда лек болон политическэ элидхэлнүүд ухалын шухала һуури эзэлнэ. олитическэ хүдэлмэри үргэнөөр буулһанай ашаар манай парти жалшадай эдэбхи хэшээлые дээлүүлнэ, тэдэнэй творческо үүсмые коммунизм байгуулгын зоилгодо элсүүлнэ.

Партиин XIX съездын болоһоной, үхэр И. В. Сталинай «СССР-тэхи оциализмын экономическа проблеэнүүд» гэжэ сэсэн мэргэн зохёой тараһанай һүүлээр манай ресбликын партийна организаци ад зоной дунда лекци ба элидхэл хидхэхэ талаар нилээд ехэ хүэлмэри ябуулаа. Хүдэлмэришэд, лхознигууд болон интеллигенциин нда лекци, элидхэлнүүд олоор ншагдадаг болоо, тэдэнэй темака үргэжөө, политическэ хүдэлэридэ олон тоото партийно-советэ болон научно хүдэлмэрилэгшэд, эргэжэлтэд хабаадуулагдана.

Гэбэшье, лекционно пропаганда рэнхы дээрээ үшөөл хангалтагүйөөр ябуулагдана. Тэрэнэй далайса, дейно-теоретическэ хэмжээн мүнөө агай эрилтэдэ гүйсэд харюусанагүй гэжэ сэхэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Политическэ ба научна эрдэм дэлэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын урят-Монголой республикадахи тделени, республиканска лекционо бюро, Хүдөө ажахын ба бэлэдэлэй министерствын дэргэдэхи хүөө ажахын пропагандын управлея ажалшадай дунда политическэ, стественно-научна болон техничесэ пропаганда тон хангалтагүйгөөр буулна. Илангаяа һүүлэй үедэ хүөө нютагуудта лекци ба элидхэлүүд үсөөнөөр уншагдана, обществын аймагуудтахи отделенинүүд, екторскэ группанууд ажалаа һудхаһан байна. Обществын зарим эшүүд, олохон аймгүйсэдкомууэй культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэиин таһагуудай дэргэдэхи лекторэ группануудай лекторнүүд һүүэй үедэ лекци болон элидхэлнүүые уншахаяа огто болишоһон байгэжэ партиин обкомой пропаганба агитациин таһагай шалгалар тодорхойлогдоо. Иимэ байдал лангаяа Заиграйн, Курумканай, аргажанай, Мухаршэбэрэй, Хоин аймагуудта үзэгдэнэ. Жээнь, Мухаршэбэрэй аймагта хүөө ажахын пропагандын группа үүлэй хэдэн һарануудта нэгэшье екци, нэгэшье элидхэл эмхидхээй байха юм.

Малшадай, МТС-үүдэй ба лесромхозуудай хүдэлмэришэдэй дуна лекционно пропаганда бүришье үгаар ябуулагдана гэжэ онсо мдэглэхэ шухала. Мүн бурят зонэ түрэлхи хэлэн дээрэнь лекцинүүд ба элидхэлнүүд үсөөнөөр уншагдана.

Лекционно пропагандын үшөө нэгэ дутуунь юуб гэхэдэ, уншагдадаг лекцинүүдэй идейно-теоретическэ хэмжээнь зарим ушарнуудта ажалшадай саг үргэлжэ ургажа байгаа культурна эрилтые ханганагүй. Зарим лекторнүүд болон элидхэлшэд өөһэдынгөө уялгануудта хайхарамжагүйгөөр хандаһан дээрэһээ элдэб алдуу дутуунуудые гаргана, лекци, элидхэл хэхэдээ, тэрээнээ бодото ажабайдалтай, политическэ ба ажахын зорилгонуудтай холбоногүй, марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые хүсэд хэрэглэжэ шаданагүй. Жэшээнь, политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын үнэнтэ гэшүүд нүхэд Михайлов, Ганус, Чубаров, Егунов, Кужелев гэгшэд өөһэдынгөө лекцинүүдые шанар муутайгаар, алдуу дутуунуудтайгаар уншадаг байгаа.

Иимэ ушарнуудай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, обществын правлени, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Хадалов, харюусалгата секретарь нүхэр Бадмацыренов, республиканска лекционно бюрогой ударидагша нүхэр Маланов, хүдөө ажахын пропагандын управлениин начальник нүхэр Еланов гэгшэд лекторнүүд болон элидхэлшэдэй урда шанга эрилтэ табинагүй, бэлэдхэгдэһэн лекцинүүдэй текстыень нарин һайнаар рецензировалхэ, зүбшэн хэлсэхэ талаар хүдэлмэри хүсэд эмхидхэнэгүй.

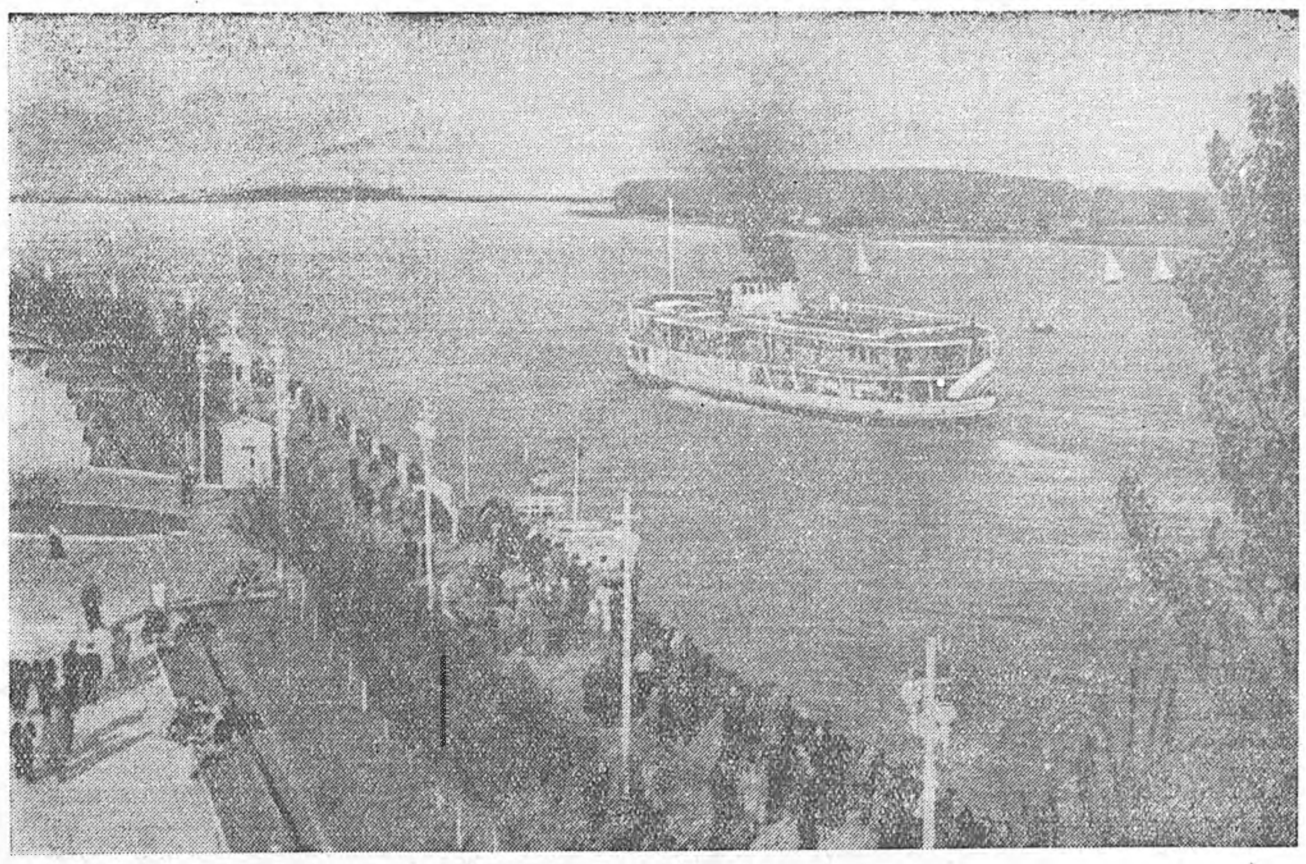
Лекционно пропагандадахи эдэ бүхы дутагдалнуудые дары усадхаха, ажалшадай дунда лекци ба элидхэлнүүдые үргэнөөр эмхидхэжэ, тэдэнние хүмүүжүүлхэ, тэдэнэрэй эдэбхи зоригые улам саашань дээшэлүүлхэ гээшэ мүнөө үедэ тон шухала зорилго гэжэ партийна организацинуудай урда табигдажа байна. Түбхын түрүүндэ, лекционно пропаганда ябуулха хэрэгтэ интеллигентнэрые үргэнөөр хабаадуулха, лекци болон элидхэлнүүдэй шанарые, идейно-теоретическэ хэмжээе эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ, лекторнүүд ба элидхэлшэдтэй саг үргэлжэ семинарнуудые үнгэргэжэ, методическа туһаламжа үзүүлжэ байха гээшэ угаа ехэ удхашанартай.

Обществын аймагуудтахи отделенинүүдэй, лекторнүүд болон элидхэлшэдэй группануудай хүдэлмэрие ойрын сагта һэргээхэ хэрэгтэй. Энээндэ аймагуудай партийна комитедүүд тусгаар анхарал хандуулха, лекционно пропаганда һайжаруулха зорилгоор бүхы хэмжээ абаха уялгатай. Имагтал иимэ хэмжээябуулгануудые бэелүүлхэдэ, ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри һайжарха байна.

Бүхы лекционно хүдэлмэри ажабайдалтай нигта холбоотойгоор ябуулагдаха ёһотой. Бурят-монгол арад мүнөө республикынгаа 30 жэлэй ойе һайндэрлэхөөр бэлэдхэжэ байна. Колхознигууд, хүдэлмэришэд болон интеллигенци ажалай шэнэ илалтануудые туйлахын түлөө тэмсэнэ. Хүдөөгэй ажалшад таряанай үндэр баян ургаса туйлахын, малажалаа эршэмтэйгээр хүгжөөхын түлөө оролдолго гаргана. Тэдэнэй энэ патриотическа эрмэлзэлгэдэнь туһалхын тулада лекционно пропаганда һайнаар табиха ёһотойбди. Хүдөө ажахын наукын туйлалтануудтай, түрүү дүй дүршэлтэй тэдэнние саг үргэлжэ танилсуулжа байха ёһотойбди.

Лекционно пропаганда һайжаруулга, арад зониие коммунистическээр хүмүүжүүлгэ гүрэнэй тон шухалын шухала зорилго мүн гэжэ бүхы парторганизацинууд мэдэрхэ зэргэтэй.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

Ростов-на-Дону. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Волго-Донской каналаар ашаа тээжэ ябуулга үдэр бүри ехэ болоно. Ростов-на-Дону городой ба Сталинград городуудай хоорондо пассажирска лини хүдэлмэрилжэ эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Роза Люксембург» пароход Ростов-на-Дону городһоо Сталинград ошохоёо ябана.

ТАСС-эй фотохронико.

Нэгэ МТС-эй хүнүүд

СЛОБОДЗЕЯ. (Молдавска ССР), майн 22. (ТАСС). Глинянска МТС-эй комбайнер С. В. Гордиенко «Сталинец—6» гэжэ машиные жолоодожо, Булганинай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин поли дээрэ гараба. Тэрэ хадаа эндэхи колхозно таряа 21-дахинаа хуряаха юм. Тэрээнтэй хамта, 18 наһатай тэрэнэй хүбүүн Андрей эсэгэтэйгээ хамта нэгэ комбайнда хүдэлмэрилнэ. Комбайнернууд И. В. Шеремет, А. И. Тодорашко ба бусад хорин нэгэдэхи сезондоо таряа хуряажа эхилхэ байна.

Глинянска МТС гансахан үйлэдбэриин эрхим показательнуудаар бэшэ, мүн механизаторнуудай саг үргэлжын кадрнуудаар Молдави соо һайн байдагынь мэдээжэ. Машинно-тракторна станциин эмхидхэгдэһэн үдэрһөө хойшо нүхэр И. Ф. Евсеев тэрэнние хүтэлбэрилнэ. Тэрэ хадаа МТС-эй үндэр ургаса туйлаһан амжалтануудай түлөө Ленинэй орденоор шагнагдаһан юм. Бригадирнууд И. Иванченко ба Г. Черненко, трактористнууд М. Кирка, Т. Цирфа, Ф. Шевченко, А. Полтореску, ахалагша механик П. Павлинин ба бусад олон хүнүүд 20 гаран жэлдэ хүдэлмэрилжэ байна.

Энэ станци ойрын жэлнүүдэй туршада колхозно үйлэдбэридэ шиидхэхы хүсэн болоо. Механизаторнууд дүтынгөө колхозуудай хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэриин 80 гаран процентые дүүргэнэ. Полеводствын ажал гүйсэд механизировалэгдээ, мүн садуудые түхеэрхэ ябадалда 100 процентнэ механизацилгада туйлагдаа. Овощь тарилгада, тэжээлнүүдые бэлэдхэлгэдэ, винограднигуудай ажалда машинанууд хэрэглэгдэнэ.

МТС механизаторнуудай шэнэ кадрнуудые бэлэдхэнэ. Дизельистнүүдэй, комбайнернуудай, скреперистнүүдэй курсануудта эрэгтэй, эмэгтэй 28 колхознигууд һурана.

Советскэ Ехэ Энциклопедиин 16-дахи том

(Хоёрдохи хэблэл)

Советскэ Ехэ Энциклопедиин 16-дахи том (хоёрдохи хэблэл) хэблэгдэн гараба. Энэ номдо «түмэрһөө» «газар» («железо» гэжэ үгэһөө «земля») гэжэ үгэ хүрэтэр үгэнүүд оруулагдана.

Марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудта зорюулагдаһан статьянууд шэнэ номой удхые харуулһан туйлай ехэ, олон янзын материалнууд соо тусгаар һуури эзэлнэ. К. Марксын — «Салин хүлһэн, үнэ сэн ба ашаг олзо», Ф. Энгельсын — «Үнэ сэнгэй хуули ёһон ба ашаг олзын нормо» гэжэ экономическа зохёолнуудай научна тайлбарилга хоёр статья соо хэгдэнэ. В. И. Ленинэй онсо шухала зохёолнуудай гол идейнүүд хэдэн статья соо харуулагдана. Агууехэ вождиин революционно ажалябуулгын элдэб үенүүдтэ тэдэ зохёолнууд хамаадана.

БСЭ-гэй 16-дахи томдо большевистскэ партиин түүхын асуудалнууд ехэ һуури эзэлнэ.

БСЭ-гэй ээлжээтэ томдо гайхамшагта революционернүүд, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ажал-ябуулагшад, эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэд тухай, чехословацка хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн ба Чехословацка Республикын президент Антонин Запотоцкий тухай; Грециин компартиин ЦК-гэй генеральна секретарь — Никос Захариадис тухай; атомна ядрогой физикын талаар французска ехэ эрдэмтэд, прогрессивнэ олониитын ажал-ябуулагшад — Фредерик ба Ирен Жолио-Кюри тухай биографическа мэдээнүүд харуулагдана.

Хамаадаһан асуудал тушаа тодорхой библиографяар хангагдаһан БСЭ-гэй 16-дахи томой статьянууд марксистско-ленинскэ теориин гол разделнүүд («Ажабайдал», «Хуули», «Салин хүлһэн», «Газарай рентэ») тухай, пролетариадай ангиин тэмсэлэй формонууд («Забастовко» ба бусад) тухай хэлэнэ.

Ород үгэнүүдэй гү, али тусхай терминүүдэй удхые тайлбарилһан хэдэн олон мянган жэжэ тэмдэглэлнүүдһээ гадна, экономикын ба арадай ажахын, наукын ба техникын, культурын ба искусствын үндэһэн асуудалнуудта зорюулагдаһан олон ехэ статьянууд энциклопедиин 16-дахи томдо оруулагдаа. Олон оронуудай ба арадуудай наукын, искусствын, литературын ажал-ябуулагшадай ажабайдал, творчество тухай—химигүүдэй советскэ ехэ һургуулиие байгуулагша академик Н. Д. Зелинский тухай; мүнөөнэй гидро ба аэромеханикын үндэһэ һуури табигша, «ородой авиациин эсэгэ» Н. Е. Жуковский тухай; XIX зуун жэлэй ехэхэн уранзураашад, реалистнуудай нэгэн— французска уранзурааша Теодор Жерико тухай; ородой классическа уран гоёор гэр барилгын гайхамшагта ажалябуулагша архитектор А. Д. Захаров тухай; немецкэ демократическа уранзохёолшо Анна Зегерс ба бусад олон хүнүүд тухай очеркнууд энэ разделдэ оруулагдаба.

(ТАСС).

Москвагайхидай зунай амаралта

СССР-эй Конституцяар хараалагдаһан амарха эрхээ москвагайхид үргэнөөр хэрэглэнэ. Бүхы советскэ гражданинуудтал адляар сүлөөтэй сагаа һайнаар, культурнаар үнгэргэхэ бүхы арга боломжо столицын ажалшадта олгогдонхой.

Санаторинууд болон амаралтын байшангуудта ошохо путёвконуудые гансахан профсоюзуудаар дамжуулан 300.000 гаран москвагайхид абана. Тэрээнһээ гадна, олон арбаад мянган хүн нэгэ үдэрэй амаралтын байшангуудта амардаг юм.

Советскэ столицын гурбан зуу гаран хүн амаралтынгаа үдэртэ городской паркда ошодог юм. Москвада 40 стадион, хоёр мянга шахуу спортивна талмай, 1! яхт-клуб бии. Тэдэнэр нэгэ үдэрэй турша соо 250 мянга гаран хүниие хангажа шадаха байна. Олон ажалшад городһоо газаа тээшэ экскурсяар, Москвагай нэрэмжэтэ каналаар сэнгэлгэдэ ябана. (ТАСС).

Хүсэтэ техникэ хүдэлмэрилжэ эхилээ

ЛЕНИНГРАД, майн 22. (ТАСС). утапай «Скороход» фабрикын хаунаар вулканизацилгын цехүүд үнөөдэр түсэбһөө гадуур 1000 пар утал оёжо гаргаба. Энэ хадаа үйэдбэриие шэнэ техникээр зэбсэглэнэй аша үрэ мүн.

Фабрикын бүхы цехүүдтэ шэнэ машинануудынь бүри шэнэ машинуудаар һэлгэгдэнэ. Арбан прессүүд-агрегадууд һурагшадта гутал ско участогта хүдэлмэрилнэ. Тэрэ даа үхибүүдэй ботинка оёжо гаргалгые нэгэ һара соо 100 мянган араар ехэдхэхэ арга олгоно. Гадна, хүдэлмэришэдэй ажалай услови һайжаруулагдаа. Электроэнерги гаргашалга бага болгогдоо.

Сабхи оёжо гаргадаг цехтэ вулканизаци хэхэ шэнэ 30 прессүүдхахад автомадууд хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Хахад автомадуудые хангаха саг механическа прессүүдтэй сасуулбал хоёр дахин шахуу бага боложо, мүн тэдэнэй бүтээн гаргаха шадабаринь 10 процентһээ ехээр дээшэлээ. Вулканизацилгын температурые автоматическа аргаар тааруулан табиха центральна станци хэгдээ.

МАНАЙ РЕСПУБЛИКЫН СТОЛИЦАДА

ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНО РАЙОНДО

Железнодорожно район... Иимэ нэрэтэй район урданай Верхнеудинск городто үгы һэн. Революциин урда тээ энэ районой байһан газарта бүтүү ой тайга шууяжа байгаа.

Мүнөө район соогуур ябажа харахада, завод, клубууд, олон гэр барилганууд, мүн орьёлон байһан творческо ажал харагдана. Городой центрһээ гараад Железнодорожно үйлсөөр хойшолходомнай, үйлсын хоёр талаар таригдаһан уляангирай набшаһаяа дэлгээн, ногоорон пэгшыжэ, хүнэй дура татамаар байгаа һэн. Түмэрзамай станци дүтэлжэ ерэхэдэмнай, элдэб ашаануудые тээһэн паровозууд забда зайгүй иишэ тиишээ һолисолдон гаража байгаа. Эгээл эндэ, станциин байһан газарта, урдань Верхнеудинск гэжэ түмэрзамай станци байһан юм. Станциие тойроод нэгэ хэдэн жэжэхэн гэрнүүд, һалан муугаар баригдаһан паровозно болон вагонно мастерскойнууд...Бэшэ юушьегүй бэлэй. Эндэхи мастерскойнуудта ажалладаг хүдэлмэришэд туйлай муу байдалда ажаһуудаг һэн.

Мүнөө станциин хоёр дабхар вокзал пассажирнуудые культурнаар хангаха бүхы арга боломжотой. Станцитай зэргэлээд байһан паровозно депогой томо томо корпусуудта эршэтэ ажалай ошон бадарна.

Станциһаа зүүлжээ түмэрзамшадай культурын ба амаралтын паркые зубшан, басагадай № 65 һургуули ошобобди. Энэ һургуулида түмэрзамшадай басагад һурана. Дайнай һүүлдэ баригдаһан энэ дүрбэн дабхар гоё һайхан байшанда дүтэлжэ ерэхэдэмнай, газаань олон һурагшад сугларaад, экзамендаа ямараар бэлдэһэн тухайдаа хөөрэлдэжэ байнад. Һургуулиин байшанһаа зүг бүхэн тээшэ харахада, түмэрзамшадай һуудаг хоёр, гурбан дабхар томо томо гэрнүүд ургажа байһан модон дундуур жэрын харагдана.

Һургуулиһаа зүүн урагшаа Улан-Удын Ленинэй орденто паровозовагонно завод ошохо замай хоёр талаар элдэб гэр барилганууд жэрылдэнэ.

Республикын гигант — Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводто дүтэлжэ ерэбэбди. Энэ завод хоёрдохи сталинска табанжэлдэ байгуулагдаа. Заводой цехүүд мүнөө үеын шэнэ техникээр хангагданхай. Заводой ажалшад районой бүхы ажалшадтал республикынгаа 30 жэлэй ойе үйлэдбэриин шэнэ шэнэ амжалтануудаар угтажа байна.

Заводой хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг гурба—дүрбэн дабхар олон квартиратай гэрнүүд жэрылдэнэ. Эндэхи байрын гэрнүүдэй үйлсэнүүдээр элдэб машинанууд гүйлдэнэ.

Сталинска табанжэлнүүдэй үедэ Железнодорожно районДо паровозо-вагонно заводһоо гадна, мүн хэдэ хэдэн заводууд, нютагай болон кооперативна промышленностиин предприятинууд, мастерскойнууд баригдаһан байна. Тэдэнэрэй тоодо моторзаһабарилгын, «Металлоширпотреб» заводууд ороно.

Районой промышленностиин ба культурын ургахатай хамта, хүдэлмэришэдэй ба интеллигенциин тоошье нилээд олошороо. Түмэр замай транспорт болон машина бүтээлгын промышленностьда ажаллаха хэдэн олон мэргэжэлтэд жэл бүри эндэхи техникум дүүргэжэ гарана. Райондо мүнөө бүхыдөө 3 мянган гаран инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, багшанар, врачууд болон бусад мэргэжэлтэд тоологдоно. Хэрбээ революциин урда тээ эндэ нэгэшье һургуули үгы байгаа һаа, мүнөө эндэ 5 дунда, 4 долоон жэлэй, 7 эхин һургуулинууд, үдэшын отделенинүүдтэй 2 техникум, железнодорожно болон ремесленнэ 3 училищи, мүн фабрично-заводской 1 училищи тоологдоно.

Районой бүхы һургуулинуудта мүнөө үедэ 20 мянган шахуу һурагшад һуралсана.

Районой ажалшад медицинскэ эрхим туһаламжа абаха аргатай. Эндэ 3 больница, мүн хэдэ хэдэн медицинскэ эмхи зургаанууд хүдэлмэрилнэ.

Эндэхи ажалшад хүдэлмэриингөө һүүлээр сагаа культурнаар үнгэргэхэ аргатай. Сталинска табанжэлнүүдэй үедэ эндэ 1200 хүнэй һууритай Культурын ордон, 5 клуб, 10 библиотекэ, культура ба амаралтын 3 парк, 3 стадион баригдаа. Тэрэшэлэн эндэ 10 гаран стационарна болон нүүдэл киноустановконууд ажалшадта кино харуулна.

Г. Караманов, КПСС-эй Железнодорожно райкомой секретарь.

Оронои садуудта

Ороной колхозууд 50 мянга гаран гектар садууд ба жэмэстэ мододые энэ хабар тариба. Городууд болон промышленна центрнүүдтэ, мүн жэмэс буйлуулдаг промышленностиин хүгжэһэн зононуудта шэнэ ехэ садууд байгуулагдана. Украинада, Узбекистанда, Краснодарска хизаарта сад тарилга ехэ амжалтатайгаар хэгдээ. Олон колхозууд жэлэйнгээ түсэб хабарай турша соо дүүргэжэ, намар нэмэжэ тарихын тула ехэ хэмжээнэй модо ургуулжа байна.

Хүдэлмэришэдэй, албахаагшадай ба колхознигуудай бууса шадарай участок дээрэ олон миллион жэмэстэ модод таригдаа.

Мүнөө хабар сэсэрлигүүд ехэ һайнаар ургажа байна. Урда зүгэй халуун районуудта садууд сэсэглээ. Модонуудтань жэмэс олоор ургаа. Колхозууд ба совхозууд яблокын, грушын, жэмэсэй баян ургаса гараха гэжэ хүлеэнэ. Дунда Азиин ба Закавказьеын республиканудта зэдэгэнэ, нэрһэн боложо байна. Тон урда зүгэй районуудта ургаса хуряалга эхилээ. Жэмэсэй түрүүшын бүлэг Москва ба ороной бусад городуудта самолёдоор эльгээгдэнэ. (ТАСС).

БУРЯТ-МОНГОЛ—ХҮГЖЭНГИ ПРОМЫШЛЕННОСТЬТАЙ РЕСПУБЛИКА

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республика айхабтар ехэ талмай эзэлдэг. Тиин тэрэнэй территориинь 350 мянган квадратна километр газарта нэмжыдэг. Республикын байгаалинь тон баялиг. Ашата малтамалнуудайнгаа олон янза болон баялигай талаар Советскэ Союзай үсөөхэн республиканууд ба хизаарнууд Бурят-Монголтой зэргэшэжэ болохо юм. Хада ууланууд элдэб янзын рудануудаар: тон хомор ба үнгэтэ металлнууд, түмэр, полиметаллнууд, асбест, слюда, графит, боксит гоёлтын шулуунуудаар тон элбэг. Гол горхонуудые зубшан алтата һудалнууд зурьна, үргэн тала газарнууд шулуу нүүрһэр элбэг.

Барилгын материалнуудай промышленностьда хэрэгтэй түүхэй эдлэлэй запасууд манай республикын бүхы территори дээрэ хаа хаанагүй элбэг дэлбэг юм. Ой модооршье баян гээшэбди. Ой модоной запасынь, багсаан хэлэхэдэ, 1,5 миллиард кубометр болохо юм. Энергетическэ ресурснуудайнгаашье талаар тон баялиг гээшэ. Имагтал гидроэнергоресурснуудайнь запас 15 гаран миллион киловатт болохо юм.

Эдэ бүхы айхабтар ехэ баялигууд революциин урда тээ миил хосоржо хэбтэһэн байгаа бшуу. Урдань Бурят-Монголой арадай ажахыда нүүдэл ба хахаднүүдэл малажал диилэнхы байгша һэн, харин тиихэдэ таряанажал эрхилэлгэ тоншье ахирхан байдалда оршодог бэлэй. Хэрбээ арба гаран бишыхан кустарна предприятинуудые тоолоогүй һаа, манай республика дотор промышленностышье байгаагүй гээшэ.

Нютагай ноёд, баяшуул, ламанар болон хаанта засагай чиновнигууд, купецүүд ажалшан олонитые хайра гамгүйгөөр мүлжэдэг, дарладаг һэн.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин илаһанай һүүлдэ, хаанта России эгээл гээгдэнги заха хизаар болохо Бурят-Монголнай социализмын үндэһэ һуури дээрэ өөрынгөө экономикые шэнэдхэн хубилгаха харгы замда батаар ороһон байна.

Бурят-Монголой АССР-эй тогтоһон түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ, Коммунистическэ парти ба Советскэ правительство Бурят-Монголые индустриализацилха хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулдаг байгаа. Хуушан предприятинуудые һэргээн бодхооһоной ба реконструкцилһанай ашаар республикын промышленностиин валовой продукциин хэмжээн 1923 онһоо 1928 он хүрэтэрхи үе соо 5 дахин шахуу ургаһан байха юм. Нэгэдэхи табанжэлэй туршада промышленностьда оруулһан дунда зэргын жэлэй капиталовложени 1928 ондо һомологдожо байһан хэмжээе 6 дахин үлүүлэн гараһан байна. Тиихэдэ хоёрдохи табанжэлэй туршада промышленностьда шэглүүлһэн капиталовложени нэгэдэхи табанжэлэй хэмжээе 20,6 дахин үлүүлһэн байха юм.

Республика дотор шэнэ промышленна предприятинуудые барилгада манай олонациональна Эхэ ороной ехэ ехэ городуудһаа хэдэн олон хүдэлмэришэд, инженернүүд болон техникүүд эльгээгдэһэн юм. Республикын ажалшадтай хамта, тэдэнэр тон шэнэ техникээр зэбсэгжүүлэгдэһэн промышленна томо томо предприятинуудые, руднигуудые, шахтануудые удаа дараалан бодхоожо байба. Орон доторхи томонууд предприятинууд болохо Улан-Удын паровозо-вагонно завод, мяха-консервын комбинат, механизированнэ шэлэй завод гэхэ мэтэ ба бусад предприятинууд богонихон сагай хугасаа дотор байгуулагдаһан ба ашаглалгада оруулагдаһан байна.

Мүнөөнэй томо промышленностиие байгуулһанай, социалистическэ үйлэдбэрилгын хурдан хүгжэлтэ түйлаһанай ашаар Бурят-Монголнай имагтал таряанажалтай республика байһанаа, харин индустриально-аграрна республика болон хубилһан байгаа. Республикын арадай ажахы дотор промышленностиин удельнэ хэмжээн хоёрдохи табанжэлэй эсэстэ 71,1 процент болоһон юм, харин 1923 ондо арайхан 11,6 процент болодог байгаа һэн. Бурят-Монголой республика арадайнгаа ажахын структурын талаар Советскэ Союзай түрүү индустриальна областьнуудта дүтэлэн ерэбэ.

* * *

Манай арадай материальна болон духовно хүсэнүүдтэ алишье талаһаань шалгалта болоһон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайн советскэ гүрэнэй ба общественнэ байгуулалтын хүсэ шадалые болон илагдашагүйе эли тодоор харуулба.

Дайн байлдаанай бэрхэшээлтэ жэлнүүдэй үедэ республикын промышленностиин продукци үйлэдбэрилгэ таһалгаряагүйгөөр ургажа байгаа.

Гүрэнэй түсэбүүдые саг болзорһоонь урид ба эрхим шанартайгаар дүүргэһэнэй түлөө мяха-консервнэ

Н. БОРИСОВ, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо

комбинат, паровозо-вагонно завод, ПВЗ-гэй ТЭЦ, механическа завод (Механлит), загаһанай ба ой модоной промышленностиин предприятинууд Оборонын Гүрэнэй Комитедэй, ВЦСПС ба Министерствонүүдэй дамжуулгын Улаан тугуудые нэгэнтэбэшэ абаһан юм. Оборонын Гүрэнэй Комитедэй Улаан туг мяха-консервнэ комбинадта хэтэ мүнхын хадагаламжада үгтэһэн байна.

Дайнай үедэ шэнэ предприятинуудай зэргэдэ Нижне-Ангарска загаһа-консервнэ завод, махорочно фабрика, шино-заһабарилгын завод, нютагай ба кооперативна промышленностиин шэнэ цехүүд ашаглалгада оруулагдаһан байгаа.

Дайнай хойто тээхи сталинска табанжэлэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ Бурят-Монголой ажалшад тон ехэ амжалтануудые түйлаба. Улан-Удын сэмбын фабрика, Селендумын ба Улан-Удын мотсро-заһабарилгын заводууд, Кяхтын гуталай фабрика, шэнэ леспромхозууд, тоһоной заводууд болон бусад предприятинууд ашаглалгада оруулагдабад.

Дүрбэдэхи табанжэлэй туршада республикын предприятинууд үндэр бүтээсэтэ шэнэ машинануудаар ба механизмуудаар зэбсэгжүүлэгдээ, үйлэдбэриин түрүү технологическа процессүүд эршэмтэйгээр нэбтэрүүлэгдээ, паровозо-вагонно заводто паровозуудые заһабарилгада поточно лининүүд эмхидхэгдээ, автоматическа гагналга нэбтэрүүлэгдээ, мартеновскэ пеэшэнгүүд шэнэдхэн табигдаа. Мяха-консервнэ комбинадта мяха хюрөөдэлгэдэ пневматическа хюрөөнүүд хэрэглэгдэдэг болоо, автоматическа закаточна машинанууд тодхогдоо. Механизированнэ шэлэй заводто шихт ба эбдэрһэн шэлые ванна пеэшэн руу механическаар хэлгэ нэбтэрүүлэгдээ, шэл отололгын цехһээ шэл хайрсаглалгын цех хүрэтэр бэлэн шэлнүүдые зөөхын түлөө монорельс тодхогдоо. 1945 онойхидо орходоо 10 дахин олон автомашинанууд ба тракторнууд «Бурмонголлес» трестын леспромхозуудта бии болоо. Ой модоной промышленность нүүдэл электростанцинуудаар, электрохюрөөнүүдээр, ашалга-тээлгын агрегадуудаар зэбсэгжүүлэгдээ. Галуута-Нуурай шахтанууд цикличнэ хүдэлмэриин графигта ороо.

Жэлэй болон табанжэлэй түсэбүүдые саг болзорһоонь урид бэелүүлхын түлөө, түүхэй эдлэл, түлишэ болон материалнуудые алмахын түлөө социалистическэ мүрысөөн промышленна предприятинуудта үргэн далайсатайгаар дэлгэрээ. Социалистическэ мүрысөөнэй хаа хаанагүй дэлгэрһэнэй ашаар 2 мянга гаран хүдэлмэришэд-стахановецууд өөһэдынгөө табанжэлэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргээ. Ленинэй Ордено паровозо-вагонно заводто 150 шахуу хүдэлмэришэд арбаад гаран жэлэй нормонуудые дүүргээ. Жэшээлхэдэ, инструментальна цехын строгальщик, ССР Союзай Верховно Соведэй депутат коммунист Е. Г. Курочкин 17 жэлэй нормо дүүргээ. Мяха-консервнэ комбинадай 68 стахановецууд арба-арбан жэлэй нормонуудые дүүргээ.

Эдэ бүхы хадаа республикын промышленность хүгжөөхэ дүрбэдэхи табанжэлэй түсэбэй даалгабариие 102,8 процент дүүргэхэ арга боломжо олгоһон байна. 1950 ондо промышленностиин валовой продукци үйлэдбэрилгые 1940 онтой сасуулбал, 42 процентээр ургаһан байба. Дүрбэдэхи табанжэлэй эсэстэ электроэнерги үйлэдбэрилгэ 1940 онойхидо орходоо 2 дахин ургаа, сонхын шэл үйлэдбэрилгэ—1,5 дахин, колбасна зүйлнүүдые хэлгэ—1,8 дахин, загаһанай консервэнүүд—1,9 дахин, тоһон—2,3 дахин, барилгын модо бэлэдхэлгэ—2,2 дахин, шулуу нүүрһэ малталга—14,8 дахин ургаһан байна. Шэнэ паровозуудые бүтээн гаргаха талаар үгтэһэн даалгабариие эршэмтэйгээр бэелүүлһэнэй түлөө паровозо-вагонно завод 1948 ондо Ленинэй орденоор шагнагдаһан юм.

Гүрэнэй нютагай ба кооперативна промышленностиин предприятинуудта үргэн эд хэрэглэлэй товарнуудые болон барилгын материалнуудые бүтээн гаргалга табанжэл соо нилээд ургаа. 1950 ондо гүрэнэй нютагай промышленностиин предприятинуудта валовой продукци үйлэдбэрилэн гаргалга 1940 оной хэмжээндэ орходоо 2,7 дахин ургаһан, 1945 оной хэмжээндэ орходоо 1,6 дахин ургаһан байна. Табанжэлэй туршада хирпиисэ үйлэдбэрилгэ 9,1 дахин, извёстко—1,8 дахин, мебель—2,9 дахин, кондитерска зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ—5 дахин ургаһан байна.

1951—1955 онуудта СССР-ые хүгжөөхэ табадахи табанжэлэй түсэб тушаа Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездын директивэнүүд Бурят-Монголой республикын промышленностиин саашанхи хүсэтэ хүгжэлтэдэ үргэн перспективэ нээжэ үгэбэ.

Шэнэ табанжэлэй туршада республикын энергетическэ база горьтойхоноор үргэдхэгдэхэ, тиин 1955 ондо промышленна электростанцинуудай хүсэнь хоёр үлүүтэй дахин дээшэлхэ юм. Темлюйскэ заводто шэнэ ТЭЦ ашаглалгада оруулагдаха, Галуута-Нуурай шахтануудай ЦЭС-эй хүсэн нилээд дээшэлхэ, ой модоной промышленностьдахи нүүдэл электростанцинуудай тоо яһала олошорхо байна. Түлишэ хэрэглэлгын ургаһан дээрэһээ Галуута-Нуурай шахтануудта шулуу нүүрһэ малталга нилээд дээшэлхэ юм.

«Механлит» заводые шэнээр хубилган, реконструкцилха юм. Тингэжэ тэрэнэй хүсэн гурба дахин ургаха байна. Реконструкцилһанай һүүлдэ «Механлит» завод жэл бүри 550 моторнуудые, 440 тракторнуудые, 500 автомобильнуудые, 360 дизельнүүдые, 1800 электрохюрөөнүүдые, 300 генераторнуудые ба электродвигательнүүдые капитальнаар заһабарилдаг болохо юм.

Шэнэ табанжэлэй туршада Селендумын моторо-заһабарилгын заводые үргэдхэлгэ ба тэрэниие реконструкцилга дүүргэгдэхэ юм. Тиихэдэ тус заводой хүсэниинь хоёр дахин нэмэхэ зэргэтэй. Харгы хэхэ ба заһабарилха, машинануудта заһабарилга хэхэ томохон шэнэ заводой барилга, мүн Улан-Удын МРЗ-гэй реконструкцилга эхилхэ байна.

Республика дотор ой модоной запасай айхабтар ехэ байһан дээрэһээ модо болбосоруулгын промышленностиие саашадань хүгжөөхэ тон зохистой услови бии гээшэ. Гансахан «Бурмонголлес» трест, хэрбээ 1950 ондо 2,3 миллион кубометр модо отолон шэрэдэг байгаа һаа, 1955 ондо 3,5 миллион кубометр модо отолон шэрэдэг болохо юм.

Ой модоной промышленностиин предприятинууд хүсэтэ шэнэ техникээр зэбсэгжүүлэгдэхэ. Модо бэлэдхэлэй ургахатай хамта, модо болбосоруулга нилээд үргэдхэхэ байна. Шэнэ табанжэл соо Онохойско лесоперевалочна комбинат үргэдхэгдэхэ ба реконструкцилагдаха, тиин 4 рамна лесозавод, шпалозавод ба стандартна гэрнүүдые бариха завод гэхэ мэтэ байгуулагдаха. Модо хюрөөдэлгын Клюевскэ завод реконструкцилагдаха байна.

Жэл дотор 20 миллион түхэригэй продукци бүтээн гаргаха мебельнэ фабрика Улан-Удэдэ баригдаха юм. Мүн барилгын зүйлнүүдэй болон амһартын цехүүдтэй 4 рамна лесозавод баригдаха. Выдрино станцида лесоперевалочна томохон база байгуулагдахаар хараалагдана.

Түүхэй эдлэлнүүдэй ехэ бии байһан ба тэдэнэй зохидоор таранхай байһан ушар республика дотор барилгын материалнуудай промышленностиие хүгжөөхэдэ тон шухала услови бии болгоно. 1953 ондо Темлюйскэ завод ашаглагдажа байһан предприятинуудай тоодо оруулагдаба, тиин энэ табанжэлэй эсэстэ тус заводой хүсэниинь гурба дахин дээшэлхэ байна. Мүн эндэ шифернэ томохон заводой барилга эхилхэ байна. Хана бариха материал үйлэдбэрилгэ горьтойхоноор үргэдхэхэ юм. Реконструкци хэһэнэй ашаар Дээдэ Березовкын хирпиисын заводой хүсэн хоёр дахин ехэжэхэ. Жэл соо 60 миллион силикатна хирпиисэ үйлэдбэрилхэ завод Улан-Удэдэ, 25 миллион хэһэг хирпиисэ үйлэдбэрилхэ завод Татауровода шэнээр баригдаха юм.

Улан-Удын механизированнэ шэлэй заводой хүсэн шэнэ табанжэл дотор хоёр дахин ургаха. Сонхын шэл бүтээн гаргалгые схэдхэхын хажуугаар, сталинит, пеностекло, гэрэлэй шэл үйлэдбэрилхэ шэнэ цехүүд нээгдэхэ байна. Заводтохи гол түлэб технологическа процессүүд автоматизировалэгдэхэ зэргэтэй.

Хүдөө ажахын товарностиин дээшэлэлгэ, хүдөө ажахын түүхэй эдлэлнүүдые үйлэдбэрилгын ехэжэлгэ хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин саашанхи ургалтые хангаха байна.

Хуушарһан түхеэрэлгэнүүдые шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр һэлгэһэнэй ба нэмэлтэ механизмуудые тогтооһоной ашаар Улан-Удын сэмбын фабрикын продукци бүтээн гаргалгань хоёр дахин шахуу нэмэхэ, тиихэ зуура бүтээн гаргаха зүйлнүүдынь олошорхо ба һайжарха гэхэ гү, али һайн шанартай шэнэ эд бүдүүд гаргагдаха болохо юм.

Улан-Удын мяха-консервнэ комбинадта ехэ багтаасата шэнэ холодильник баригдаха, мяха-тоһоной, колбасна, электролини модон амһартын цехүүд байгуулагдаха юм. Комбинат шэнэ, үндэр бүтээсэтэ түхеэрэлгэнүүдээр зэбсэгжүүлэгдэхэ, тингэжэ тэрэнэй ашаар продукциие үйлэдбэрилэн гаргалга 1,5 дахин ургаха байна.

Мяха-консервнэ комбинадһаа гараһан түүхэй эдлэлнүүдые болбосоруулха база дээрэ гутал-арһанай томохон комбинадай барилга эхилэгдэхэ байна. Тус комбинат жэл соо 100 миллион квадратна дециметр хром, 4 мянган тонно арһанай товарнуудые, 4 миллион пар гутал үйлэдбэрилэн гаргахаар хараалагдана.

Нуурнууд ба гол мүрэнүүд загаһаар элбэг. Шэнэ табанжэл соо республикын загаһа барилгын промышленность саашадаа улам хүгжэхэ байна. Хуушанайнь загаһа-консервнэ заводуудай орондо загаһа-консервнэ шэнэ комбинадууд Нижне-Ангарскда ба Усть-Баргузинда байгуулагдаха, загаһанай бусад заводууд үндэһөөрөө шэнэлүүлэгдэхэ. Загаһа барилгын хүндэ хүшэр процессүүд механизировалэгдэхэ байна. Загаһанай запасуудые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулагдана.

Шэнэ табанжэл соо талха таталгын, хилээмэ барилгын, кондитерска, сахарна, пиво-шаналгын промышленность саашадаа ургаха юм. Улан-Удэдэхи пиво-шаналгын завод реконструкцилагдаха. Улан-Удэдэ шэнэ кондитерска фабрика баригдажа эхилхэ. «Аршан» гэжэ минеральна уһые жэл соо эюулэн ябуулха завод баригдажа эхилхэ. Мүн тэрэшэлэн томохон элеваторай барилга эхилхэ, Бичурска сахарна заводые реконструкцилга ба тэрэниие үргэдхэлгэ дүүрэхэ байна.

Нютагай түүхэй эдлэлнүүдэй ресурснуудые хэрэглэһэнэй үндэһэ һуури дээрэ кооперативна ба нютагай промышленностиин предприятинуудай промышленна продукци үйлэдбэрилэн гаргалга табанжэлэй эсэстэ 60-аад процентээр дээшэлхэ юм. Мебель, барилгын материалнууд, гутал, ашаанай зүйлнүүд, металлическа зүйлнүүд, амһарта, лесохимическэ продукци болон арад илитэдэ шухала хэрэгтэй үргэн хэрэглэлэй бусад эд товарнуудые үйлэдбэрилгэдэ схэхэн анхарал хандуулагдана.

Промкомбинадуудта болон олзоборилгын артельнүүдтэ хирпиисын шэнэ заводууд, арад зоной ажабайдалай эрилтэнүүдые хангаха комбинадууд байгуулагдаха, мебельнэ мастерскойнууд механизировалэгдэхэ ба үргэдхэгдэхэ байна.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX-дэхи съездын хараалһан агуухэ перспективэнүүдээр зоригжуулагдаһан, манай республикын эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд үйлэдбэриингөө түсэбүүдые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө эршэмтэ тэмсэлые үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Табадахи табанжэлэй түрүүшын хоёр жэлэй туршада Бурят-Монголой томо промышленность продукци бүтээн гаргалгаяа, 1950 онтой сасуулан харабал, 20 процентээр дээшэлүүлһэн байха юм. Энэ табанжэлэй түрүүшын хоёр жэлэй түсэбүүдые республикын томо томо предприятинууд—Ленинэй Ордено паровозо-вагонно завод, мяха-консервнэ комбинат, мехстеклозавод, Эрнийскэ леспромхоз ба бусад үлүүлэн дүүргэбэ.

Промышленна шэнэ предприятинуудые байгуулха, хуушан предприятинуудые шэнэдхэхэ ба үргэдхэхэ талаар мүн ехэ хүдэлмэринүүд энэ үеын хугасаа дотор бэелүүлэгдэһэн байха юм. Тиин, капитальна барилгада, шэнэ түхеэрэлгэнүүдые абалгада ба зохёон байгуулгада энэ үе соо 300 шахуу миллион түхэриг гаргашалагдаа.

Шэнэ техникээр зэбсэглэгдэһэн томо предприятинууд мүнөө үедэ республикын промышленностьда диилэнхи һуури эзэлнэ. Хүндэ промышленностиин һалбаринууд промышленностиин бүхы продукциин 53,5 процентыень бүтээн гаргана, харин тиихэдэ, эдеэ хоолой промышленностиин һалбаринууд — 40,3 процент ба хүнгэн промышленностиин һалбаринууд 6,2 процент эзэлдэг байна.

Республикын промышленна хүгжэлгэ район хоорондын холбоое эрид ехээр дээшэлүүлнэ. Дальна Востогой районууд тээшэ мяхан, мяханай консервэнүүд, Казахска ССР руу нооһон, Сибириин районуудта—сэмбын фабрикын продукци, Дунда Ази болон Казахстан тээшэ модон эльгээгдэнэ.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездын шиидхэбэринүүд болон «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ И. В. Сталинай гениальна зохёолоор зэбсэгжүүлэгдэһэн манай республикын ажалшад хадаа 1951—1955 онуудта СССР-ые хүгжөөхэ табадахи табанжэлэй түсэб тушаа директивэнүүдээр хараалагдаһан промышленна продукци үйлэдбэрилгын ургалтые гүйсэд хангахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ байна.

ЛЕНИНГРАД. С. М. Кировэй нэрэмжэтэ Культурын ордон. ТАСС-эй фотохроника.

Урдын партизан— мүнөөнэй садовод

...Хойгуураа хутагын эри шэнги хурса хабсагай болоһон уула хадатай, урдуураа уһан мүрэнөөр хаагдаһан Ганзурино гэжэ тосхондо генерал Левицкиин «зэрлиг дивизиин» сагаангвардеецүүд, сахар монголнууд орожо, тэндэхи таряашадые түйлай ехээр зобоожо байба. Хүн зониие амидыгаар галдахаһаа гадна, хогшол зөөриинь хүсөөрөө буляан абажа байгаа һэн.

1919 оной январиин янгинама хүйтэн үдэрнүүд байгаа. Тэрэ үедэ тус тосхоной хойто бэеын хада уулада байһан партизанска отряд буу зэбсэг үсөөнтэй дээрэһээ хүсэ багатай байба. Партиин ЦК-гэй түлөөлэгшэ Кузнецов-Воронов нүхэр Федор Ферапонтович Чебуниние партизанска томо отрядай командираар томилоод, Ганзурино тосхоной урда талаһаа добтолжо, тус тосхондо шэбээлһэн сагаангвардеецүүдые заатагүй бута сохихо гэһэн дайшалхы захиралта үгэбэ. Революционно комитедэй энэ захиралтые эрэлхэг тэмсэлээрээ тэрэ дүүргэжэ шадаа.

Тэрэнэй һүүлээр Фёдор Чебунинай отряд Верхнеудинск город шадарай Вахмистрово тосхондо шэбээлһэн атаман Меньшиковэй отрядта гэнтэ добтолжо, тэрэниие бута сохиходонь, атаман Меньшиков зүрхөө тэһэржэ үхөө һэн. Тэрээнһээ хойшо Бурят-Монголой тосхонуудые, городуудые сагаангвардеецүүдһээ сүлөөлгын баатарлиг ехэ тэмсэлдэ хоёр жэл шахуу Фёдор Ферапонтович эрэлхэг зоримгойгоор, эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр хабаадалсаба. «Эдэ үдэрнүүдэй алдар соло эгүүридэ мүнхэ байха» гэһэн дуун хаа хаанагүй зэдэлбэ.

Эгээл тиимэһээ Бурят-Монголые сагаангвардеецүүдһээ сүлөөлэгшэдэй нэгэн гэжэ нүхэр Чебунин тодороо бэлэй.

Империалистическэ ба гражданска дайнуудаар һандаргагдаһан арадай ажахые һэргээн бодхоолгын ехэ хүдэлмэри эхилбэ. Фёдор Чебунин коллективизациин түлөө кулагуудта эсэргүү тэмсэлэй түрүү зэргэдэ жагсаба.

Советскэ засагые гартаа буу зэбсэг барин хамгаалһанайнгаа һүүлээр Фёдор Ферапонтович партиин даалгаһан ямаршье тушаалда үнэн сэхээр ажаллана: коммунын правлениин түрүүлэгшэ, һүүлээрнь Оронгойн хошуунай кресткомой түрүүлэгшээр, Центральна кресткомой түрүүлэгшын орлогшоор, «Стройтрестын» эрхилэгшээр ажаллаба.

1941 он. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайн эхилбэ. Хүн зон, тэрэ тоодо партийна, советскэ, ажахын органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд Эхэ ороноо хамгаалха мордобо. Тылдэ үлэгшэд буу зэбс гээр, эдеэ хоолоор, дулаан хубс һаар фронтые таһалгаряагүйгөө хангаха тон харюусалгатай зорил бүхы шадалаараа шиидхэжэ оро

Фёдор Ферапонтович хэды үнд наһатайшье һаа, Мухаршэбэрэй магай «Эрдэм» совхозой директ рээр томилогдобо. Тус совхозые сэ долоон жэл соо хүтэлбэрилхэдэ тарянай ургасые хоёр дахин д шэлүүлжэ, фронтдо хэрэгтэй юу дутамаггүйгөөр үгэхын түлөө ш зоригтойгоор ажаллаһан бай Тэрэнэй ажалые парти ба прав тельство үндэрөөр сэгнэжэ, Ажал Улаан Тугай орденоор шагнаһ юм...

* * *

Ажалшадай депутадуудай горо ской Соведэй коммунально-ажахы таһагай «Зеленхозой» хашаа с оробобди. Республикын столи Улан-Удэ городой үйлсэнүүды талмайнуудые, скверүүдые шэмэ лэлгэдэ хэрэглэгдэхэ үрэ жэмэ элдэб түрэлэй модон соо хүдэ мэришэд ба садоводууд-агроному дай дунда Фёдор Ферапонтов байба.

—Фёдор Ферапонтович сад тар ха саг үнгэржэл байна. Республ кынгаа 30 жэлэй ойн хүндэлэл абаһан социалистическэ уялга нигээд байбал таһалдуулхабди,— жэ модо тарилгын техник-агроно Иван Черных тэрээндэ хандана.

—Зуб, зуб, сэсэг модо тарилг эрид шангадхаха хэрэгтэй,—гэ хэлэхэ зуураа агрономууд-садов дууд Галина Ремизова, Иван Че ных, техник-садовод Хункенова г шэдэй ойрын хэдэн үдэрнүүдтэ х хэ хүдэлмэриинь тодо һонорс заажа үгэнэ.

Республикын столицые ного руулгада хабаададаг 70 гаран дэлмэрилэгшэдые дахуулһан мэргэжэлтэд ишэ тиишээ тараж даалгабарита участогуудтаа ошон

Урдын партизан, мүнөөнэй сад вод Фёдор Чебунинай хүтэлбэрил «Зеленхозой» коллектив энэ хаб 600 мянган түхэригэй сад тари даалгабаритай байһанаа, энээн үнэн сэхэ ажалаараа бэелүүл республикынгаа 30 жэлэй ойе уг жа байна.

—Сад тарилгын үедэ город арад зониие суглуулжа, тэдэнэр лекци, элидхэлнүүдые уншаха гадна, манай мэргэжэлтэд-садов дууд Иволгын, Заиграйн, Тарба тайн болон бусад аймагуудай к хозуудта ошожо, сад тариха хэр тэнь практическа туһаламжа үзүү дэг,—гэжэ Фёдор Ферапонтов хөөрэнэ.

Г. Нимбуев.

Орден ба медальнуудые барюулба

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо М. И. Чувыоров СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө орден болон медальнуудые шагнагдагшадта һаяхан барюулба:

«Ажалай Улаан тугай орден» машинист Павел Романович Земцов, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» гэһэн медаль гүрэнэй банкын Кабанскын аймагай таһагай главна бухгалтерын орлогшо Александра Панкратьевна Сапунова ба Тарбагатайн аймагай Харитоновско фельдшерско-акушерскэ пунктые даагша Алексей Кириллович Ковалев гэгшэдтэ барюулагдаа.

Тэрэшэлэн «Эхэ-Герой» гэһэн о денүүд ба СССР-эй Верховно Сов дэй Президиумэй грамотанууд Ба тын аймагай Монгой тосхоной гэр эзэн эхэнэр Дулсама Дылыков Ичигеева, Бабушкинска горсове Клюевка тосхоной гэрэй эзэн эхэн Анна Семеновна Шимян, Кудар аймагай «Красный пахарь» колхоз гэшүүн Марфа Ильинична Григорь ва, Баргажанай аймагай Ворошил вай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд В ра Васильевна Колмакова, Заи райн аймагай Новая-Брянь тос ной гэрэй эзэн эхэнэр Аксинья А коновна Федотова гэгшэдтэ барю лагдаба.

Н. Павлов.

„Эхэ-Герой" гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгоглобо

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1953 оной апрелиин 28-най Указаар 10 үхибүүдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн бүлэг эхэнүүдтэ «Эхэ-Герой» гэһэн нэрэзэргэ олгоглобо. Тэрэ тоодо Закаменай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Цырен Шагдуровна Бадмаева, Хойто-Байгалай аймагай «Побед колхозой гэшүүн Екатерина Ивано на Кузнецова, Курумканай аймаг Молотовой нэрэмжэтэ колхозой г шүүн Мария Ильинична Пантина б Закаменай аймагай Кировэй нэрэм жэтэ колхозой гэшүүн Цырен Дор жиева гэгшэд оролсоно.

Хэжэнгын аймагта

Хэжэнгын аймагай ажалшад ре-
люцниин урда тээ республикын
хы ажалшадтал адли үгытэй
уу ажаһуудаг һэн. Советскэ за-
гай жэлнүүдтэ аймагай ажабай-
л танигдашагүй ондоо болотороо
билаа.

Мүнөө аймаг соо 1 дунда, 6 до-
он жэлэй ба хэдэн олон эхин һур-
улинууд ажаллана. 13 колхозуу-
й 5-ниинь томодхогдоо.

Хэрбээ урдань эндэ радио, элек-
ичество гэхэ мэтэ зүйлнүүдэй
ы байгаа һаа, мүнөө айл бүхэндэ
льичын лампочка ялардаг, радио
угардаг болонхой.

Аймаг соо хэдэн олон библиотекэ,
аан булан, уншалгын байшан-
уд хүдэлмэрилнэ. Колхозоймнай
жам полинуудаар олон тоото
актор, комбайн болон бусад орёо
ьһон машинанууд ажаллана.
лектрын хүсөөр үнеэ һаагдана,
ниной нооһо хайшалагдана.

Мичуринска агробиологическа
укын түрүү методые хэрэглэн,
лхознигууднай үндэр баян урга-
ургуулжа, ашаг шэмэ ехэтэй
алнуудые үсхэбэрилдэг болоо.
дан, Хэжэнгэ голой уужам тала-
удые аймагай колхозуудай олон
яиган үхэр малнууд, хони ямаад
рхөөнэ. Малшад нүхэд Ц. Дам-
иева, Б. Ринчинова, Л. Дашиева
гшэд эрхим ажалаараа нютаг
огоо суурхуулдаг ба республикын
хим хонишон, адуушан, малшан
һэн нэрэзэргэтэйнүүд болонхой.

Ажалшадай дундаһаа тракторист,
мбайнер, механик гэхэ мэтэ
энһээ урдань хүдөө нютагта
йгаагүй мэргэжэлтэд урган гара-
. Республика дотор суутай боло-
н комбайнер Буда Эрдынеев, са-
оходно косилкын машинист Ц.
атоцыренов гэгшэд урган гараа.
дэнэр хүдөө ажахын техникые
шаглан, үндэр һайн амжалта
йлажа, коммунизм байгуулгын
ари ехэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хуби-
е оруулна.

Хэжэнгын аймагай ажалшадай
дундаһаа бэлигтэй уранзохёолшод,
композиторнууд, артистнар урган
гараа. Тэдэнэрэй тоодо советскэ
Бурят-Монголой литературада үндэ-
һэ һуури табигша Хоца Намса-
раевич Намсараев, РСФСР-эй га-
бьяата артист Ч. Генинов, компози-
тор Б. Ямпилов болон бусад бии.

Дээдэ һургуули дүүргэгшэдэй
тоо жэл бүри олошорно. Тэдэнэрэй
олонхинь научна болон хүтэлбэрил-
хы хүдэлмэринүүдтэ ажаллана.
Жэшээлхэдэ, 1952 ондо Москвада
аспирантура дүүргэжэ, диссертаци
амжалтатайгаар бариһан физико-
математическа наукануудай канди-
дадууд нүхэд А. Булгадаев, Б.
Содномов гэгшэд Доржи Банзаро-
вай нэрэмжэтэ пединститутда хү-
дэлмэрилнэд. Нүхэр А. Булгадаев
мүнөө институтда директорээр
ажаллана.

СССР-эй Верховно Соведэй де-
путат Гунсын Аюшеевна Цыденова
зооветеринарна институт дүүргээд,
мүнөө Энгельсын нэрэмжэтэ кол-
хоздо түрүүлэгшээр ажаллана.
БМАССР-эй Верховно Соведэй де-
путат нүхэр Бумбэй Гомбоев Воро-
шиловай нэрэмжэтэ колхоздо олон
жэлэй турша соо түрүүлэгшээр
ажаллаха зуураа, колхозоо эрхи-
мүүдэй нэгэн болгоо.

70 гаран наһатай үбгэн колхоз-
ник нүхэр Содном Бодиев ингэжэ
хөөрэнэ:

—Урдань би баядай барлаг яба-
һан хүнби. Мүнөө олон хүбүүд,
басагад, ашанартайгаа жаргажа
һуунаб. Мүнөө Базар хүбүүмни
физико-математическа наукануудай
кандидат юм. Бага хүбүүм Дандар
дунда һургуулитай болоо. Долгор
басагамни Иркутска медицинскэ
институдай хоёрдохи курсада һу-
рана. Минии бүлэдэл адли бүлэнэр
манай нютагта олон.

Ингэжэ түрэл Коммунистическэ
партиин, Советскэ правительствын
ашаар бидэнэр булта зол жаргал-
тай хүхюун байдалтай болообди.

Цырен Буянтуев.

Оролдосотой багша

Хориин дунда һургуулиин эхин
ассуудай һурагшадта заадаг баг-
а нүхэр Куриганова 13 жэлэй
рша соо багшаар ажаллаха зуу-
а, нилээд ехэ дүй дүршэлтэй бо-
о. Энэ үе соо нүхэр Куриганова
дэн олон хүбүүд, басагадые ком-
нистическэ үзэл сурталаар хү-
үжүүлжэ гаргаһан байна. Екате-
на **Сутаевнагай заадаг классуу-
ай һурагшад һүүлэй жэлнүүдтэ
хыдөө 100 процентнэ успевае-
ость туйлана.**

Нүхэр Куриганова һурагшадта
ород ба бурят-монгол хэлэ заалгые
һайжаруулхын түлөө ехээр оролдо-
дог. Үнэндөө ород хэлэ эрхимээр
шудалһан һурагшад бусадшье пред-
медүүдээрээ һайнаар һурадаг бай-
на. Тэрэ хадаа һурагшадай түрэл-
хидэй дунда ехэ хүдэлмэри ябуул-
хаһаа гадна, эдэбхитэй агитатор
юм.

Нүхэр Куригановагай заадаг
классай һурагшад экзаменаа муу
бэшэ бэлэдхэлтэйгээр угтана.

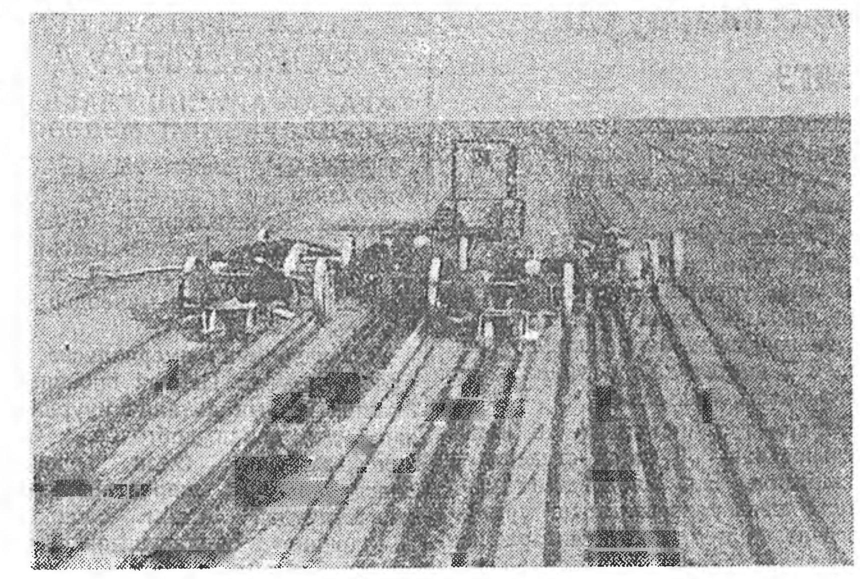
П. Содбоев.

Музейн туһаламжа

Хизаар ороноо шэнжэлэлгын му-
й һургуулинуудта нилээд ехэ ту-
аламжа үзүүлхэ арга боломжотой.
лан-Удын № 3 ба № 4 һургуули-
удай багшанар В. А. Кольчугина,
. Т. Богданова гэгшэд манай му-
йтэй нигта холбоо байгуулжа, бай-
алиин таһагай экспонадуудые
йнаар хэрэглэнэ. Тэрэнэйнь ашаар
ргуулинуудай һурагшад нютагай
атериал дээрэ үзэһэн программаяа
гүнзэгыгөөр шудална. 1952—53 оной
һуралсалай жэлдэ багша нүхэр
Кольчугина музейһээ 50 гаран эк-
спонадуудые абажа, зоологи зааха-
даа хэрэглэһэн байна.

Мүнөө экзаменай үедэ музейн эк-
спонадуудые һурагшад үргэнөөр хэ-
рэглэнэ.

З. Бухарова,
музейн научна сотрудник.

Воронежско область. Семилукска модо хамгаалгын станциин коллектив энэ жэлдэ 1070 гектар талмай дээрэ ой модоной культурануудые тариха байна. Семилукска үйлэдбэриин участогай механизаторнууд Воронеж городые тойруулан «ногоон сахариг» хэхэ нарһа түрүүшээр таржа эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Воронежые тойруулан нарһа тарижа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Манай хани барисаатай хүдэлмэриин аша үрэ

Һүүлэй хэдэн жэлэй турша соо
манай МТС-эй механизаторнууд
болон колхознигууд хани бари-
саатайгаар хүдэлмэрилжэ, орооһото
культурануудай бараг һайн ургаса
абаһан байна. Хүдөө ажахын бүхы
культурануудай ургасые дээшэлүүл-
хын тулада манай бригадануудай гэ-
шүүд бүхы хүсэл оролдолгоёо гарга-
на.

Тракторна болон таряанажалай
бригадануудай ажалые зүбөөр эм-
хидхэхэ гээшэ шухала асуудал мүн.
Имагтал энэ хоёр бригадануудай
ажал хүдэлмэриһөө хабарай тарил-
гын амжалта дулдыдаха байна.
Тиимэһээ бидэнэр бүхы хүдэл-
мэреэ хамтадаа зүбшэжэ эмхид-
хэдэг байгаабди. Энэ хабар газарай
гэдэхэтэй сасуу манай бригаданууд
поли дээрээ гаража, хабарай эр-
тын хүдэлмэрие эхилһэн байгаа.
3—4 үдэрэй турша соо 755 гектар
талмай дээрэ эртын борнойлго хэг-
дээ һэн. Тракторнууд болон прицеп-
ной машинануудые һаадгүйгөөр
ябуулхын тулада туһалбариин хү-
дэлмэрилэгшэд хүсэд томилогдоһон
байгаа. Тракторнуудаа хоёр халаан-
да ябуулаабди. Ингэжэ ажалаа эм-
хидхэһэнэй ашаар үдэр бүхэндэ 90—
110 гектар тарилга хэдэг байгаабди.
Тингэжэ майн 5-да 917 га талмайда
шэниисэ, хара таряа тариһан, тэрэ
тоодо 215 гектарта хэрээһэлүүлэн
тарилга хэһэн байнабди. Тракторна
бригада хабартаа газар элдүүрилхэ
түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

Эдэ үдэрнүүдтэ олон механизатор-
нууд болон колхознигууд эсэхэ су-
сахые мэдэнгүйгөөр ажаллаһан бай-
ха юм. Дүй дүршэлтэй болоһон
тракторист П. Борисов сезон соогоо
1200 гектар (зөөлэн хахалалгаар)
элдүүрилхэ уялга абаһан байгаа.
Энэ уялгаяа бэелүүлэн, нүхэр Бори-
сов халаан соогоо 33 гектар тарилга
хэхэ ёһотой аад, 40—48 гектар та-
рижа ябаа. Мүнөөшье овёс тарижа
байхадаа темпээ һуладхангүй
ажаллажа ябана. Мүн энэ тракто-
ристтай хамта ажалладаг Леонид
Кушнарев ажалай эрхим амжалта
туйлана. Нүхэр Борисовай агрегат
энэ хабар 300 гектар, нүхэр Куш-
наревой—270 гектар тариһан байна.
Трактористнууд Петр Будников, Се-
мён Родионов гэгшэд халаанайнгаа
нормые хододоо дүүргэдэг байна.
ДТ—54 гэжэ трактораар эдэ хоёр
трактористнууд халаан соогоо 9,5 —
10 гектар газар хахална. Тракторна
бригада условно трактор бүхэнөөр
180 гектар газар (зөөлэн хахалал-
гаар) элдүүрилээ.

Ажал хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэ-
һэнэй ашаар манай бригаданууд ха-
барай тарилгые агротехническэ бол-
зорто һайн шанартайгаар хэжэ дүүр-
гээ. Мүн зелёнко тариха газар бэ-
лэдхэжэ байнабди.

Манай бригадануудай механиза-
торнууд болон колхознигууд туйла-
һан амжалтаараа һанаагаа амар-
нагүй. Бидэнэр үшөө һайнаар ажал-
лахын түлөө тэмсэхэ ёһотойбди. Ме-
ханизаторнууд элдүүрилһэн 910
гектар газарайнгаа га бүриһөө 15
центнер, 174 гектар газарай га бү-
риһөө 22 центнер таряа ургуулха
уялга абанхай. Энэ уялгые бодото
хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тулада
түрүүшын алхам хэгдэбэ гээшэ.
Тиин баян ургаса хуряахын тулада
тарилгын хойноһоо һайнаар харуу-
һалха хэрэгтэй. Гадна, хахалһан
параа хоёрлохо ёһотойбди.

Ипат БОРИСОВ, Тарбагатайн
аймагай Молотовой нэрэмжэтэ
колхозой № 1 таряанажалай
бригадын бригадир,
Афанасий ИВАНОВ, Бага-Ку-
налейн МТС-эй № 8 тракторна
бригадын бригадир.

ФЕЛЬЕТОН

Хоёр „ханинарай“ хэниинь зэмэтэйб?

Ажал хүдэлмэреэ урагшатайгаар
ябуулхын тула үгээ ойлголсохо
ёһотой гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Суг-
таа ажаллаһан хүнүүдэй ганса ган-
саараа хэды оролдобошье, үрэ дүн-
гынь бирагүй байдаг. Иимэ зонуу-
дые бүри зуу гаран жэлэй саана
Иван Андреевич Крылов наада ба-
рижа, «Хун, хабшаахай, сурхай»
гэһэн басни дотороо оруулалсаа
бэлэй...

Ториин аймагай центр—Доодо-
Тори тосхондо нэгэ түрэлэй эмхи
зургаануудай хүтэлбэрилхы ту-
шаалда хоёр ханинар хүдэлмэрил-
дэг юм. Эдэнэрэй танил тала боло-
һоор хорёод, гаран жэл үнгэрөө.
Хэн хэнииншье үзэхые үзөө, халуун
шулуу долёогоо юм. Жэшээлхэдэ,
Ефим Федорович Батышев Баунтын
Түнхэнэй, Зэдын аймагуудта финан-
сова таһагые даагшаар ажаллаад,
1945 ондо Ториин аймаг ерээ. Ни-
колай Васильевич Бутаков мүн лэ
Кабанскын, Мухаршэбэрэй, Сэлэн-
гын аймагуудай финансова таһагые
даагшын тушаалда байгаад, нютаг
урилжа, 1951 ондо Ториин аймагта
бии болоо. Эдэ хоёрой нэгэдэхинь
—аймагай финансова таһагые даа-
гшаар, хоёрдохинь—аймагай сбер-
кассые даагшаар мүнөө ажаллана.
Эбтэй зэтэйгээр, урагшатай орол-
досотойгоор хүдэлмэрилжэ, ажал
хэрэгээ һайнаар ябуулхын орондо,
эдэ хоёр ханинар жэлэй дүрбэн
сагта, тэнгэриин үдэр бүхэндэ бэе
бэеһээ муу юумэ бэдэрдэг, хэн
нэгээ «уһанда шиихаха» арга
хурга оложо ядадаг. Теэд хэниинь
зэмэтэй аад, нигэжэ зобоно гээшэб?
Шиидхэгдэхэ үды гээшэ гү? Али
алинайнь хэлээшэ яаха аргагүй
зүбтэй гү гэжэ һанамаар; хоёр га-
райнгаа бүхы хурганuудые даража,
гэршэнэр, харагшадай нэрэ тоолон,
тэдэнэр бэе бэеэ зэмэлдэг. Жэ-
шээлхэдэ, Ефим Федорович ингэжэ
хөөрэнэ:

—Энэ манай сберкассые даа-
гшаар хүдэлмэрилжэ байгаа нэгэ
хүйхэрые хаража үзэлтэй болоо.
Ажаллаха хүн гү, али үгы гү. Архи
тамхи залгижа, нэрэ түрэеэ хуха-
раа. Тээмэндэ манай финансова та-
һаг соо мэдээгүй унашоод, өөдөө
хараһан, амаараа хөөһэ буража
хэбтээ һэн. АЙФО-гэй бүхы алба-
хаагшад, хүдөө тосхонуудһаа мүнгэ
абахаяа ерэгшэд, олон үхибүүдтэй
эхэнүүд, мүн бусадшье хүнүүд һай-
са хараһан байха. Үгышье һаа,
үшөө нэгэ бүри «һонирхолтой»
ушар мэдэхэб. Хэрбээ пьесэ бэшэжэ
шададаг һаа, заатагүй энэ үзэгдэ-
лые тэрээн дотороо наада барин
оруулжа үзэхэ һэм... Харанхы һүни
энэ хүйхэр сберкассадаа һогтуу-
гаар орожо ерээд, харуулшанайн-
гаа наган буляажа абаба. Һүү-
лээрнь харуулшанаа гэртэнь үлдэ-
жэрхёо. Байшангай үүдэн нээлтэ-
тэй... Мэдээгүй һогтуу хүн хажуу-
даа, пол дээрээ наганаа хаяад,
«хурхи бусалгажа» хэбтэнэ. Тэрэнэй
буха ехэ хурхираан «хэндэ мүнгэн
хэрэгтэйб, ерэжэ абагты, ерэжэ
абагты» гэһэндэл хатуу харын
охин соо сууряатажа байба... Энэ
юун хүн гээшэб, юрэдөө гайха ехэ?

—Тэрэшье тэрэ, бишыхан алдуу
гээшэ. «Загаһашан загаһашанаа
холоһоо обёордог» гэһэндэл адли,
энэ Батышевай ажал-ябуулгые соо
нэбтэ мэдэхэб, тэрээнһээ муугаар
хүдэлмэрилдэг хүн Доодо-Торидо
үгы, үгы үгы... Хаанашье хэлэхэб,—
гэһэн үгэнүүдээр Николай Василье-
вич эхилнэ. (Шэг шарайень хараха-
да сортоотой, бишыха бариһан шэн-
жэтэй).—Энэ Ефим Федорович
ажалаа хаяһан хүн. Налоговой
агентнуудтай һарадаа хоёр үдэрэй
семинар үнгэргэхэ ёһотой байгаа.
Алим бэ? Үгы, энэ **нэгэдэхинь...** Фи-
нансова активай суглаан үнгэргэг-
дэхэ зэргэтэй байгаа. Алим бэ?
Үгы, энэ **хоёрдохинь.** ...Аймгүйсэд-
комой гү, али партиин айкомой тү-
лөөлэгшөөр хүдөө гарахадаа,
өөрынгөө хүдэлмэри огто хайхар-
даггүй. Энэ **гурбадахинь...** Финан-
сова хиналтын үгы дээрэһээ гү-
рэнэй мүнгэн зөөрие үбэршэлхэ,
хулгайлха ябадал АЙФО-гэй «ха-
мар доро» бии байһаар. Жэшээлхэ-
дэ, аймагай зооветсетиин бухгалтер
Мария Фоминична Невзгодова эл-
дэб аргаар 8769 солхооб залгижар-
хиһан аад, убайшьегүй ажаллаһаар
зандаа. Иимэ жэшээнүүд үшөөшье
бии. Энэ **дүрбэдэхинь.** Хараад үзэг-
ты, аймОНО-гэй, аймздравай бух-
галтери руу. Штатна расписани эб-
дэлгэ, гүрэнэй мүнгэ хуули бусаар
гаргашалга... ехэ олон. Эдэ таһа-
гуудай бухгалтернууд 2—3 салин
абана ха юм! АймОНО-гэй бухгал-
тер Бобков Хулдатска долоон жэ-
лэй һургуулиин счетоводой бүхэли
салин, аймздравай бухгалтер Невз-
годова больницын, эпидстанциин
бухгалтернуудай салин абана.
Иимэ харанхы хэрэг тэсэжэ бо-
лохо аал? Үгы. Энэ **табадахинь,**
һүүлшынхинь,—гэжэ хэлэмсээрээ
**Бутаков зүүн гарайнгаа бишыхан
хурга дараба.**

**Эдэ бүгэдые шагнаад байхадаа
нэгэтэ болоһон заахан үхибүүдэй ар-
салдаан һанаанда ороно. Хоёр үхи-
бүүд бүхэли үдэртөө ингэжэ бу-
ляалдаа һэн гээ:—Хабар болоходо
үдэр ута болодог,—гэбэ нэгэниинь.**

—Үгы, юугээ хэлэнэш, һүнинь бо-
гони болодог ха юм,—гэбэ нүгөө-
дэнь.

Дээрэ хэлэгдэһэн хоёр хүтэлбэ-
рилхы нүхэдэй арсалдаан эгээн
энээнтэй тон адли бэшэ аал? Эдэ
хоёрой хооһон арсалдаанһаа ямар-
шье туһа гарахагүйнь элитэ. Ха-
рин тэдэнэй толгойлжо байдаг эмхи
зургаануудай хүдэлмэри муу бай-
һан зандаа. Ториин аймагай Сове-
дэй гүйсэдкомой энэ хэрэгые гурим-
шуулха сагынь болоо бэшэ гү?

Д. Доржиев,
Ч. Рыгзынов.

Сэлэнгын аймаг 30 жэлэй турша соо

**

Д. БАИРБИЛИКТУЕВ, Сэлэнгын аймагай ажалшадай Соведэй депутадуудай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ

***

Коммунистическэ партиин хүтэл-
ри доро, агууехэ ород арадай
адүүгэй туһаламжын ашаар Бу-
т-Монгол советскэ засагай жэл-
удтэ экономико ба культурые
тжөөхэ талаар асари ехэ амжал-
нуудые туйлаба. Энээние Сэлэн-
н аймагай жэшээгээр хаража
лохо байна.

Урда сагта Сэлэнгын аймаг эко-
мическа ба культурна талаараа
байкальеын гээгдэнги районуу-
й нэгэниинь байгаа. Бурят-Мон-
лдохи ламаизмын центр — Там-
н дасан тус аймагта байһан юм.
рэ хадаа арадые шажанай һү-
гөөр мунхаруулдаг, хаанта за-
гта туһалан, арадай экономичес-
ба культурна ургалтые зорюута
атуулдаг, ажалша олониитын
рческо алибаа үүсхэлые дара-
г байгаа. Ламанартай хамтадаа
анай чиновнигууд, нюдарган бая-
ул ба ноёд аймагай ажалшадые
лиг шангаар дарладаг һэн.

Аймагта тэрэ үедэ газартаряалан
о эрхилэгдэдэггүй шахуу байгаа.
эдэгүй тулюур зэр зэмсэгүүдээр
зар элдүүрилдэг бэлэй. Малай
аг шэмэнь бага, олонхи адууһа
л баяшуулай гарта байгаа. Бай-
алиин баялигууд шэнжэлэгдэдэг-
й ба ашаглагдадаггүй һэн.

Агуехэ Октябрьска революциин
аһанай ашаар, Россида һуудаг
ы арадуудтал адляар, манай
д засагые өөрынгөө гарта аба-
, политическэ сүлөө, экономи-
ка ба культурна хүгжэлтын бо-
о арга боломжо олоһон байна.
0 жэлэй турша дотор манай
аг танигдашагүй болон хуби-
. Хэрбээ 1923 он хүрэтэр манай
магта промышленна нэгэшье
предприяти байгаагүй һаа, мүнөө
аймаг дотор промышленностиин ба
транспортын хэдэн олон предприя-
тинууд, Галуута-Нуурай шулуу
нүүрһэнэй шахтанууд, Селендумын
мотор-заһабарилгын завод, түмэр-
замай депо, гүрэнэй загаһанай за-
вод, промкомбинат, эдеэ хоолой
комбинат, леспромхоз ба бусад
предприятинууд тоологдоно.

1939 онһоо эхилээд арба гаран
жэл соо нүүрһэ үгэжэ байгаа Га-
луута-Нуурай шахтанууд мүнөө
Бурят-Монголой түмэр замай тран-
спортые ба промышленна пред-
приятинуудые нүүрһээр бүхыдэнь
шахуу хангана. 1952 ондо нүүрһэ
абалга дайнай урда тээхи 1940
онойхидо орходоо 15 дахин, дайнай
хойто тээхи 1946 онойхидо орходоо
2 дахинһаа үлүү ехэ болоо.

Нүүрһэ абалгын ехэ болохотой
хамта, шахтёрско тосхоной түхэл
шарайнь үндэһөөрөө хубилба. Дай-
най хойто тээхи жэлнүүдтэ шах-
тёрнуудай байха 2—3 дабхар бол-
босон гэрнүүд, административна
байшангууд, больница, үхибүүдэй
садуудба яслинууд магазинууд,
дунда һургуулиин байшан ба бусад
байранууд баригдаа.

Галуута-Нуурай нүгөө эрьедэ
Бурят-Монголдохи буддын ша-
жанай центр Хамбын дасангай бай-
һан газарта түмэрзамшадай хүдэл-
мэришэнэй ехэ посёлок урган бии
болоо. Улан-Удын ба Наушкиин
хоорондохи түмэр замай магистра-
лиин хүдэлмэрие хангагша транс-
портын бүхы албанууд эндэ бии юм.

Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ
Селендума тосхондо мотор заһаба-
рилгын завод баригдаад, хүдэлмэ-
рилжэ эхилбэ. Тэрэ хадаа трактор-
нуудай, автомашинануудай мотор-
то капитальна заһабари хэдэг, мүн
тэдэнэй запасной частьнуудаар рес-
публикын МТС-үүд ба колхозуу-
дые хангадаг байна.

Промышленна үйлэдбэриин урга-
хатай хамта, аймагай хүдөө ажахы
ехээр хүгжэнэ.

Бурят-Монголой АССР-эй бай-
гуулагдаха үедэ, 1923 ондо Сэлэн-
гын аймагта 9978 гектарта бүхы
культуранууд таригдаһан байгаа
һаа, 1933 ондо тарилгын талмай
45855 гектар болоһон гү, али 10
жэлэй турша дотор 4,6 дахин ехэ
болоһон байна. Эдеэ хоолой үнэтэ
культура—шэниисын тарилгын та-
лмай жэл бүри ехэ болоно. 1923 он-
до энэ культура оройдоол 905 га
газарта таригдаһан юм. 1933 ондо
тэрэнэй тарилга 11293 га боложо,
10 жэлэй турша дотор 12 дахинһаа
үлүүгээр ургаба. Аймаг соо анхан-
да таригдадаггүй байһан хэдэн шэ-
нэ культуранууд, жэшээлхэдэ, тэ-
жээлэй ногоонууд, корнеплодууд,
техническэ культуранууд мүнөө та-
ригдадаг болоо.

Оронойе индустриализацилгын
политикын илаһанай ашаар, манай
хүдөө ажахы мүнөө үеын хүсэтэ
шэнэ машинануудаар зэбсэглэгдээ.
Энэнь полевой хүдэлмэринүүдэй
техникые үндэһөөрнь хубилгаха,
полиие шэнэ методээр элдүүрилхэ
арга олгобо.

1932 ондо аймаг соо түрүүшын-
хеэ байгуулагдаһан гансахан Сэ-
лэнгын МТС хэдэхэн колхозуудта
тарилгын хүдэлмэринүүдэй зари-
мыень хэдэг байгаа һаа, мү-
нөө машинно-тракторна 3 стан-
ци манай бүхы колхозуудые хан-
гана, колхозуудай тарилгын хүдэл-
мэринүүдые бүхыдэнь шахуу хэнэ.

Таряанажалда механизацилгын
ургаһанай, газартаряалангые эр-
хилхэ культурын дээшэлһэнэй ашаар,
аймагай колхозууд таряанай урга-
са дээшэлүүлжэ байха юм. Жэ-
шээлхэдэ, 1934 ондо 2,89 центнер,
1938 ондо — 8,04 центнер, 1947
ондо — 7,1 ба 1952 ондо 9,5 цент-
нер ургаса хуряагдаһан байгаа.

1952 ондо аймагай колхозууд бү-
гэдеэрөө шахуу тарилгын бүхы тал-
май дээрэ орооһото культу-
рануудай үндэр ехэ ургаса ур-
гуулаа. Энэнь түсэбөөр хараалаг-
даһанда орходоо нилээд ехэ бо-
лобо. Үндэр ургаса ургуулха түрүү
методуудые хэрэглэн, Маленковой
нэрэмжэтэ колхоз 530 гектар тал-
май дээрэ гектар бүриһөө 15 цент-
нер шэниисэ, зарим участогууд
дээрэһээ 30 центнер хүрэтэр шэнии-
сэ хуряаба.

Республикын 30 жэлэй ойе нэрэ-
тэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө со-
циалистическэ мүрысөө дэлгэрүү-
лэн, энэ жэлдэ аймагай колхозууд
хабарай тарилгые эмхитэйгээр үн-
гэргэбэ.

Манай Сэлэнгын аймаг респуб-
лика соогоо малажал ехэтэй аймаг
мүн. Коммунистическэ партиин
XIX съездын директивэнүүдэй
эрилтые бэелүүлэн, аймагай колхо-
зуудта ниитын малажал түргөөр
хүгжөөгдэнэ. Тэрэнэй ашаг шэмэ
үгэлгэнь ехэ болоно, мал һүрэгүү-
дэй структура хубилгагдана, мал-
ажалһаа абадаг олзо ехэ болоно.

Урдань манай аймаг нилээд олон
малтай болобошье, тэдэнэй үүлтэ-
рынь муу, ашаг шэмэ ехэтэ мал
байгаагүй.

Советскэ правительство малай
үүлтэр һайжаруулхын тула хэдэн
олон хэмжээнүүдые абаба. 1924 он-
до Сэлэнгын аймагай территори
дээрэ наркомземэй зональна стан-
ци — Юрөөгэй племхоз (мүнөө
малажал эрхилхэ Бурят-Монголой
туршалгын станци), «Овцевод»
совхоз, симментальска мал үсхэбэ-
рилхэ гүрэнэй племенной рассад-
ник 1935 ондо эмхидхэгдэһэн бай-
гаа. Һайн үүлтэрэй племенной мал
Сэлэнгын район хоорондын Загот-
живконтороор дамжуулан ороной
баруун областьнуудһаа тус аймагта
түсэбэй ёһоор асарагдадаг байгаа.
Эдэ хэмжээ-ябуулгануудые бэе-
лүүлһэнэй ашаар, малай шанар
һайжараа, тэрэнэй ашаг шэмэ
үгэлгэнь ехэ болоо. Хэрбээ 1923 он-
до үүлтэртэ малай коэфициэнт ма-
лай бүхы тоо толгойтой сасуулбал
4,1 процент, тэрэ тоодо моридоор—
2,1, эбэртэ бодо малаар — 2,4, хо-
нидоор—5,4 ба гахайгаар—21 про-
цент байгаа һаа, мүнөө колхозно
сектортэ бүхы мал дээрэ абаа һаа
—57,6 процент, тэрэ тоодо мори-
доор—10,5, эбэртэ бодо малаар —
26,6 процент, хонидоор — 67,4, га-
хайгаар — 36, 4 процент ба ямаа-
даар — 31,6 процент болоно.

Ниитэ мал һүрэг соо племенной
малай тоо толгой олошоролго хадаа
малай ашаг шэмэ үгэлгые ехэдхэ-
хэ арга олгобо. Жэшээлхэдэ, 1952
ондо һаамхай нэгэ үнеэнһээ һү
һаалга 1945 онойхитой сасуулхада
1,5 дахинһаа үлүү ехэ болобо. Энэ
үе соо нооһо хайшалалга 10 га-
ран процент, тахяагай үндэгэ
абалга—40 процент ехэ болоо.

Аймагай түрүү малшад советскэ
биологическа наукын туйлалтануу-
дые хэрэглэн, малшадай республи-
канска мүрысөөндэ оролсожо, улам
ехэ амжалтануудые туйлана. **Ма-
ленковой нэрэмжэтэ колхозой** һаа-
лишан нүхэр Цоу Хайдапова 1952
ондо һаамхай үнеэн бүриһөө 2800
литр, «XVIII партсъезд» колхозой
һаалиша А. Н. Воронцова — 2352
литр, Тельманэй нэрэмжэтэ колхо-
зой һаалиша Д. Д. Шарапова —
**2336 литр ба аймагай 34 һаалишад
1500 гаран литр** һү үнеэн бүриһөө
һааһан байна. Үнеэн бүриһөө 764
литр һү һааһан Сталинай нэрэмжэ-
тэ колхозой һаалишан Ц. Т. Радна-
жапова, һаалишад А. М. Воронцо-
ва ба бусад нүхэд республикын
һаалишадай социалистическэ мүры-
сөөндэ энэ жэлэй нэгэдэхи квар-
талда түрүүшээр ябаба.

Аймагай колхозууд хонидой
тоо толгойе нилээд олошоруу-
лаа. Хонидой тоо толгой 1923 —
1933 онуудта орходоо таба дахин,
1945 онойхидо орходоо 2,5 дахин
олошороо. Тиихэдэ малай юрэнхы
һүрэг соо хонид нилээд ехэ удель-
нэ хэмжээтэй — 80 процент боло-
но. Энэнь хүн зониие хубсалуулха
нооһон бүд бүтээн гаргахын тула
промышленностьда нооһо нилээд
ехээр үгэхэ арга олгобо.

Ниитын малай тоо толгойн урга-
хатай хамта, тэжээлэй бата бэхи
база байгуулха хэдэн хэмжээ-
ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ байна.
Тэжээлэй культурануудай тарил-
гын талмай нилээд үргэн болгогдо-
но, үбһэ сабшаха шэнэ газарнууд
ашаглагдана, намагтай газар ха-
таагдана, уһалагдадаг сабшалан-
гай газарай талмай үргэдхэгдэнэ,
уһалалгын системэнүүд баригдана,
заһабарилагдана, сабшалангууд
шулуу бургааһанһаа сэбэрлэгдэнэ,
сабшалангуудта нютагай үтэгжүүл-
гэ хэгдэнэ.

Гэбэшье, сабшалангай ургаса
дээшэлүүлхэ талаар бэелүүлэгдэдэг

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

ПОЛЬШОДО ОРОД ХЭЛЭ ШУДАЛНА

ВАРШАВА, майн 24. (ТАСС). Польско Арадай Республикын ажалшад ород хэлэ ехэ дуратайгаар шудална. Энэ оной түрүүшын һарануудай турша дотор польско-советскэ хани барисаанай общество ород хэлэ шудалха шэнэ 2500 шахуу курсануудые эмхидхээ. Тэдэ курсануудта 47 мянга гаран хүн һуралсана.

Мүнөө арадай Польшодо 7 мянга гаран курсанууд хүдэлмэрилнэ. Тэдээнһээ 140 мянга шахуу хүн ород хэлэ шудална.

Врачуудай уласхоорондын конгресс Венэдэ нээгдээ

ВЕНА, майн 23. (ТАСС). Врачуудай уласхоорондын конгресс мүнөөдэр Венэдэ нээгдээ. Ажабайдалай мүнөө үеын условинуудые, хүн зоной элүүр мэндэдэ тэдэнэй нүлөөе шудалха ябадал тус конгрессэй зорилгонь болоно. Медицинын элитэ ехэ 200 шахуу ажал-ябуулагшад Франци, Итали, Англи, Советскэ Союз, Германи, Хитад, Бельги, Алжир, Польша, Бразили, Чехословаки, Япони, Болгари, Австри ба бусад оронуудһаа конгрессто ерээ.

Конгрессэй зүблэхэ зүйлдэ иимэ асуудалнууд бии гэбэл:

1. Хүн зоной элүүр мэндэдэ ажабайдалай условинуудай нүлөө.
2. Хүн зоной психическэ ба физическэ элүүр мэндын байдалда дайнай нүлөөн.
3. Эдэ проблемэнүүдые шиидхэхэ хэрэгтэ медицинын ажал-ябуулагшадай уялга.

Конгресс дээрэ бүхы дээрээ 10 гаран элидхэл соносогдохо байна.

Конгрессэй хүндэтэ түрүүлэгшэ венскэ университедэй невро-психиатрическа клиникын профессор Стронский богони үгэ хэлэжэ, конгресс нээбэ.

Советскэ морягууд Шведскэ суднануудта туһална

СТОКГОЛЬМ, майн 23. (ТАСС). Шведскэ хэблэл хадаа советскэ морягууд Сагаан далайн районда мүльһэндэ хабшагдаһан шведскэ худалдаа наймаанай суднануудта түргөөр ба һайнаар туһална гэжэ шведскэ хэблэл тэмдэглэнэ.

Шведскэ худалдаа наймаанай «Хедера», «Норма», «Тритон» гэжэ гурбан пароход неделиин турша дотор Архангельскһаа 150 миль газарта урдажа ябаһан мүльһэн соо байгаа.

Мүльһэнһөө советскэ ледоколнуудай гаргаһан шведскэ худалдаа наймаанай суднанууд мүнөө Архангельск ошохо замдаа ябана.

Хитадай залуушуулай конференци

ШАНХАЙ, майн 23. (ТАСС). «Цзефанжибао» газетэ городой залуушуулай нэгэдэхи конференциин дүүрэһэн тухай мэдээсэнэ. Тэрээн дээрэ 600 шахуу хүн байлсаба.

Конференцидэ хабаадагшад хадаа национальна байгуулалтада залуушуулай хабаадаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэһэн ба болохоёо байгаа залуушуулай бүхэхитадай хоёрдохи съездэ ошохо делегадуудые һунгаба.

Хитадта национальна кадрнуудые бэлэдхэлгэ

ПЕКИН, майн 24. (ТАСС). «Гуанминжибао» газетэ шэнэ ехэ бүлэг мэргэжэлтэдые национальна үсөөнхидэй институдуудай бэлэдхэһэн тухай мэдээсэнэ. Хүсэдбэшэ мэдээнүүдэй ёһоор, гансахан Баруун-хойтохи, Баруун-урдахи, Юньнаньска, Гуйчжоуска институдууд 1800 мэргэжэлтэдые бэлэдхэн гаргаа. Баруун-хойтохи ба Юньнаньска институдууд студентнүүдые гурбадахяа шэлэн абажа байна. Гуанси провинцидахи национальна үсөөнхидэй институт студентнүүдые хоёрдохёо шэлэн абажа эхилээ. Баруун-хойтохи институт 12 ондоо национальностьнуудай 640 гаран студентнүүдые абаһан байна.

Баруун-Урдахи институдай агротехникын ба малажалай отделениие дүүргэжэ гарагшад Сикан провинциин тибетскэ районуудта хүдэлмэрилхөөр эльгээгдээ. Тэдэнэр тэндэ хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ, мал үсхэбэрилхэ хэрэгтэ туһалха байна.

«Синьцяньжибао» газетэ национальна үсөөнхидэй Гуйчжоуска институдые үргэдхэһэн тухай бэшэнэ. Энэ институт хадаа һүүлэй үедэ Хитадта нээгдэһэн национальна үсөөнхидэй 7 институдай нэгэниинь мүн гэжэ газетэ мэдээсэнэ.

Мүнөө тус институтда 16 национальностиин 330 гаран студентнүүд тоологдоно. Энэ институтда һуралсалай шэнэ түхеэрэлгэ саг үргэлжэ хэгдэнэ. Мүнөө шэнэ аудитори, канцеляриин байшан, багшанарай ба албахаагшадай байха хамтын байра, библиотекэ, мүн бусад байранууд баригдажа байна.

Энэ жэлдэ институтда 700 хүн һуралсаха юм.

Албанида гэр байрын барилга хэгдэнэ

ТИРАНА, майн 24. (ТАСС). Табанжэлэй түсэбэй ёһоор, гэр байрын барилгада 2.094 миллион лек һомологдоно. Энэ мүнгөөр 586 мянган квадратна метр гэр байрын талмай баригдаха байна.

Энэ жэлдэ хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай ажаһууха гэрнүүдые барилгада 627.100 мянган лек — табанжэлэй түрүүшын хоёр жэлэйхидэ орходоо 46 процент ехэ мүнгэн гаргашалагдаа.

Гэр байрын барилгаһаа гадуур, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд, һургуулинууд, клубууд, уншалгын газарнууд, культурын байшангууд баригдана. Табанжэлэй түрүүшын хоёр жэлэй турша дотор энэ барилгада 190 миллион гаран лек гаргашалагдаа.

Арадай засагай жэлнүүдтэ бии болоһон олон городууд ба хүдэлмэришэнэй тосхонууд ургана, болбосон гоё болгогдоно. Нефтянигуудай город—Сталин городто һүүлэй жэлнүүдэй турша дотор хоёр шэнэ квартал бии болоо. Һаяхан эндэ ажалай резервүүдэй һургуули, 300 һурагшадай байха хамтын байра, үхибүүдэй яслинууд ба үхибүүдэй сад баригдаа. Энэ городто модод таригдажа байна.

Грамше гэжэ районно центртэ шэнэ гэрнүүд, гостиницанууд, киноклуб, долоонжэлэй һургуули баригдаһан байна.

Боксоор Европын түрүү һуури эзэлэлгэ

ВАРШАВА, майн 24. (ТАСС). Боксоор Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ финальна уулзалганууд мүнөөдэр болобо.

Тон хүнгэн бэетэй Кукер (Польша) Майдлехые (Чехословаки), шүүбэ. Хүнгэншэг бэетэй Кружа (Польша) Засухиние (СССР) шүүгээ. Хүнгэн бэетэй Енгибарян (СССР) Юхашые (Венгри) шүүбэ. Дунда зэргын бэетэй Дрогош (Польша) Миллигениие Ирланди) шүүбэ.

Хоёрдохи дунда зэргын бэетэй Хихле (Польша) Щербаковые (СССР) шүүбэ.

Нэгэдэхи зэргын дунда бэетэй Уэльс (Англи) Решые (Баруун Германи) шүүһэн байна.

Хоёрдохи дунда зэргын бэетэй Вемхомнер (Баруун Германи) Коутные (Чехословаки) шүүгээ.

Хүндэшэг бэетэй Ницке (Германска Демократическа Республика) Гжелякые (Польша) шүүбэ.

Хүндэ бэетэй Шоцикас (СССР) Венгжинякые (Польша) шүүбэ.

Командна түрүү һуури эзэлэлгэдэ Польша нэгэдэхи һуури, СССР—хоёрдохи, Баруун Германи—гурбадахи һуури эзэлээ. Англи ба Чехословаки дүрбэдэхи һуури хубаалдаба.

Европын чемпионой нэрэзэргэ ба алтан медальнуудые советскэ боксёрнууд Енгибарян, Шоцикас гэгшэд абаба. Советскэ боксёрнууд Степанов, Засухин, Щербаков гэгшэд мүнгэн медальнуудые абаһан байна.

Франциде болоһон уласхоорондын мүрысөөндэ советскэ волейболистнуудай илалта

ПАРИЖ, майн 23. (ТАСС). Хүдэлмэришэдэй уласхоорондын спортивна һайндэртэ хабаадагшадай спортивна мүрысөөн мүнөөдэр Франциде эхилбэ. Мүрысөөндэ хабаадахын тула 19 ороной спортивна делегацинууд ерэбэ. Советскэ волейбольно команда Италиин арадай спортын союзай командатай парижска хүдэлмэришэнэй Дранси гэжэ город шадар наадаба. Советскэ спортсменүүд 2:0, 15:1, 15:0 гэһэн тоотойгоор шүүгээ.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, майн 23. (ТАСС). Үнгэрһэн үдэр фронтнууд дээрэ ямаршье хубилалтанууд болоогүй гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Үсэгэлдэр һүни американска самолёдууд Урда Пхенан провинциин Мундек уездын амгалан һуурин газарнуудта дахин добтолбо. Олон хүн алагдаа. Олон үхибүүд алагдаһан ба шархатаһан байна. Хүнүүдэй һуудаг олон гэр, землянканууд һандаргагдаа.

Мүнөөдэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд дайсанай 2 самолёт унагаажа, 4 самолёдыень гэмтээбэ.

ПХЕНЬЯН, майн 24. (ТАСС). Үнгэрһэн үдэр бүхы фронтнууд дээрэ бага зэргын байлдаанууд болоо гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Арадай Армиин зенитнэ частьнууд дайсанай хоёр самолёт унагаажа, 6 самолёдынь гэмтээгээ.

„Глинка“ гэжэ советскэ уранһайханай фильмые Ливанда харана

БЕЙРУТ, майн 23. (ТАСС). «Глинка» гэжэ советскэ уранһайханай үнгэтэ фильмые Бейрудта харалга болоо. Зал соо сугларһан ливанска олониитын олон түлөөлэгшэд энэ фильмые ехээр һонирхон хараба. Ливанска хэдэн газетэ советскэ кинематографиин зохёолдо ехэ сэгнэлтэ үгөө.

„Уласхоорондын худалдаа наймаанай палатын 14-дэхи конгресс дүүрэбэ

ВЕНА, майн 23. (ТАСС). «Уласхоорондын худалдаа наймаанай палата» гэдэгэй 14-дэхи конгресс мүнөөдэр Венэдэ хүдэлмэреэ дүүргээ.

Үглөөнэй заседани дээрэ хэдэн резолюци абтаа. Экономическа хүгжэлтэдэ хүнэй үмсын капиталай үүргэ тухай, худалдаа наймаанда һаад хэдэг ябадалые үгы болгохо тухай ба бусад резолюцинууд абтаа.

Англо-египетскэ харилсаанууд

КАИР, майн 23. (ТАСС). Газетэнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Египедэй хүтэлбэрилхы революционно соведэй түрүүлэгшын орлогшо подполковник Гамаль Абдель Насер иигэжэ мэдүүлбэ: Египедһээ гаража ябаха гэжэ английска гражданска хүнүүдтэ Англиин дурадхаһан ябадал хадаа «һанаа зобоохо гэһэн зорилготой» «нервын дайнай» хубинь болоно.

«Англичанинууд Египедтэ байдаг гадаадын хүнүүдые айлгаха һанаатай юм». Гэбэшье, «Египедэй туйлахые хүсэһэн зорилгонуудһаа зайсахыень Египедые баалахагүй».

Французска самолёдууд Таиландска деревнинүүдые буудаба

ПАРИЖ, майн 23. (ТАСС). Таиландска правительство хадаа таиландска деревнинүүдые французска самолёдуудай бомбодолгодо эсэргүү тусхай протестые французска засагаархидта мэдүүлхые хараална гэжэ Франс Пресс агентство Бангкогһоо дамжуулна. Майн 10-да Бануейкам гэжэ таиландска деревни бомбодуулаа. Французска самолёдууд Табо районда (Нонкай провинци) Такратин деревниие бомбодожо, хэдэн гэр һандаргаа гэжэ нүгөө нэгэн мэдээсэл соонь хэлэгдэнэ.

„Европейскэ армида“ орохо гитлеровскэ „һайндуратан“

КОПЕНГАГЕН. майн 23. (ТАСС). «Европейскэ армида» оруулагдаха Баруун германска армиин списогүүдтэ 70 мянга гаран «һайндуратанай» нэрэнүүд оруулагдаа гэжэ «Берлинске Тиденде» газетын корреспондент Боннһоо мэдээсэнэ. Армида орохо тухай мэдүүлгэ үгэгшэдэй 80 процентнь гитлеровскэ армида урдань алба хэжэ байһан хүнүүд болоно гэжэ корреспондент мэдээсэнэ.

Кениин негритянска хүн зониие сүүдээр зобооно

ПАРИЖ, майн 23. (ТАСС). Найробиһаа (Кени) Франс Пресс агентствын корреспондент мэдээсэһэнэй ёһоор, үсэгэлдэр Кениин засагаархидай түлөөлэгшэ элдэб «гэмтэ хэрэгүүдэй» түлөө 39 негрнүүд үлгэгдэн алагдаа гэжэ мэдүүлбэ. Сүүд иимэ 268 «хэрэгүүдые» хаража үзэхэ байна.

Сэлэнгын аймаг 30 жэлэй турша соо

(*Түгэсхэл*)

хэмжээ-ябуулганууд хангалтагүй байна. Колхозуудай ниитын мал бүрин хүрэхэ тэжээлээр хүсэд хангагданагүй.

Аймагай түрүү луговодууд нүхэд Батышев, Санжанов, Ленхобоев ба бусад ногооной ургаса дээшэлүүлхэ түрүү арга метод хэрэглэн, түсэбһөө хэдэн дахин ехэ рекордно ургаса жэл бүри туйлана.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зорилго юуб гэхэдэ, түрүү луговодуудай дүй дүршэлые хэрэглэн, ниитын малажалда тэжээлэй база бүрин байгуулха ябадал болоно.

Парти ба правительствын анхарал оролдолгодо харюу болгон, аймагай колхозууд гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые жэл бүри улам ехээр тушаана. Энэ жэлдэ аймагай колхозууд үнгэрһэн жэлнүүдэйхидэ орходоо нилээд ехэ мяха, һү, нооһо, үндэгэ, таряа, овощь тушаагаа.

Колхозно үйлэдбэриие электрификацилха хэрэгые ехэ удхашанартай гэжэ тоолоод, аймагай колхозууд хэдэн теплогидроэлектростанци бариба. Тэдэнэй ашаар, эдэ колхозуудта орооһо сэбэрлэлгэ, үнсэ һаалга, нооһо хайшалалга, модо хюрөөдэлгэ, малай тэжээл бэлэдхэлгэ механическа аргаар хэгдэнэ, колхознигуудай гэртэ гэрэл ба радио оруулагдана. Мүнөө аймагай колхозуудай 70 процентнь электричествотэй болгогдоо.

Совстскэ засагай жэлнүүдтэ манай аймаг соо культурна ехэ революци болобо. Октябрьска революциин урда тээ Сэлэнгын аймагай территори дээрэ баяшуулай үхибүүдэй һуралсаха эхин шатын 2 һургуули (Селендумада ба Селенгинскдэ) байгаа һаа, мүнөө аймаг соо эхин 25 һургуули, долоон жэлэй —8, дунда — 4, хүдэлмэришэ залуушуулай үдэшын 2 һургуули, горно-промышленна һургуули, десатнигуудай һургуули, малшадай һургуули, хүдөө ажахые механизацилгын һургуули бии юм.

Республикын байгуулагдаха үедэ аймагай хүн зоной 14 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэ байгаа һаа, 1931 ондо 41,5 процент болоһон байна. Мүнөө аймагай бүхы хүн зон бүгэдөөрөө үзэг бэшэг мэдэхэ болоо. Мүнөө аймаг соо нютагай хүн зоной дундаһаа дээдэ ба дунда эрдэмтэй олон мэргэжэлтэд урган гараа.

Аймагай культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай—культурын байшангуудай, клубуудай, уншалгын байшангуудай, улаан булангуудай, библиотекэнүүдэй тоо ехээр ургаба.

Хүдөөгэй хүн зон радио үргэнөөр хэрэглэдэг болоо. Аймагай бүхы колхозуудта радиоузелнууд бии юм. Колхознигууд, хүдэлмэришэд ба албахаагшад гэр соогоо радиоприемнигуудые табинхай. Манайда мүнөө дуугардаг стационарна 7 киноустановко, хахад стационарна ба нүүдэл 6 киноустановко бии.

Манай аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз таряашадай культурын ургалтые тодорхойгоор гэршэлнэ. Мүнөө тэндэ колхозно гоё һайхан клуб бии, тэрээн соонь библиотекэ, музей, кружогуудай хүдэлмэрилхэ комнатонууд түхеэрэгдэнхэй. Колхознигууд сүлөөтэй сагаа тэндэ үнгэргэнэ. Мүн арба гаран кабинедүүдтэй правлениин ехэ байшан, 12 автомашинын байха шулуун автогараж, механическа мастерской бариба. Колхозно электростанци колхозой үйлэдбэриие, колхознигуудай гэр байрануудые электроэнергеэр хангана, телефонно коммутатор колхозые бүхы бригадануудтай, фермэнүүдтэй ба бусад объектнүүдтэй холбоно. Колхознигуудай гэртэ телефонно аппарадууд табигданхай. Колхозно радиоузел хүдэлмэрилнэ. Колхозой дэргэдэ амбулатори, больница, үхибүүдэй санатори бии юм. Энэ жэлдэ 7 жэлэй һургуули нээгдэхэнь. Колхознигууд баян һайнаар ба культурнаар ажаһууна.

Аймагай бусад колхозуудшье культурна ба экономическа талаараа Тельманэй нэрэмжэтэ колхозһоо гээгдэнэгүй.

Колхозно байгуулалтын илаһанай ашаар, колхозно таряашадта Советскэ правительствын үдэр бүри үзүүлдэг туһаламжын ашаар, аймагай колхозууд эдэ амжалтануудые туйлаа. Республикынгаа 30 жэлэй ойе угтан, аймагай ажалшад түрэл оронойнгоо саашадаа һалбаран хүгжэхын түлөө, манай орондо коммунизмын илалтын түлөө шэн зоригтойгоор ажаллахаар шиидэнхэй.

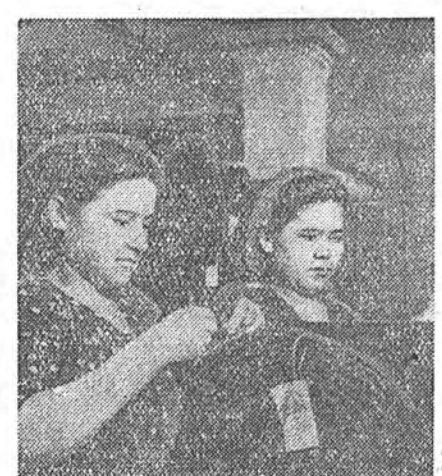
Эндэ урдань ой тайга байгаа

Эхэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ манай түрэл Коммунистическэ парти ба Советскэ правительство хүшэр хүндэ байдалай тохёолдоод байбашье һаань, арадай ажахые һэргээн бодхоохо асуудалда анхарал оролдолгоёо хододоо гаргажа байгаа. Эгээл эдэ жэлнүүдтэ урдань ой тайгын шуужа байгаа Үдын урда эрьедэ хүдэлмэришэд олоороо ерэжэ үбэлэй ханхинама хүйтэндэ үбдэг тулама саһа махажа, тайгын модо унагаажа, барилгын талмай сэбэрлэжэ эхилһэн байна. Иигэжэ дүлии тайга һүхын абяагаар, хюрөөгэй хахинаагаар сууряатажа захалаа бэлэй.

Тиин хойто жэлнүүдтэнь Бурят-Монголой XXV жэлэй ойн нэрэмжэтэ сэмбын фабрикын уужам, һаруул олон цехүүдэй барилга удаа дараалан хойно хойноһоо урган бодоо һэн. Тус цехүүдтэ сэмбэ нэхэгшэд, нооһо ээрэгшэд ба бусад мэргэжэлтэд ерэжэ, машина, станогуудые тодхожо республика доторoo түрүүшын сэмбэ нэхэн гаргажа эхилһэн юм.

Энэ хүсэ ехэтэ фабрика гансахан нёдондо жэлдэ 26 миллион шахуу түхэригэй продукци Эхэ орондоо үгэһэн ба энэ жэлэй түрүүшын 4 һарын туршада хори мянга гаран метр сэмбэ нэхэн гаргаһан байна. Үнгэрһэн хэдыхэн жэлэй туршада эндэ стахановецууд, мэргэжэл һайнтай мастернууд хэдэн зуугаараа урган гараа. Тэдэнэй тоодо: В. Н. Суворова, А. С. Пластинина, Д. П. Машанова, Ф. Ф. Кузнецова гэгшэд оролсоно. Мүн тэрэшэлэн ажалай дүй дүршэл ехэтэй национальна шэнэ кадрнууд олон болоо.

Жэшээлхэдэ, сэмбэ нэхэгшэ нүхэр С. Раднаева, ниитэ орёогшо А. Махутова, нооһо ээрэгшэ З. Лаврентьева болон бусад тэрэ тоодо оролсоно. Гансашье стахановецууд бэшэ, мүн новаторнууд эндэ олон. Жэшээлхэдэ, И. Л. Арефьевэй оруулһан үнэтэ 6 дурадхалай ашаар 13 мянган түхэриг, нооһо хатаагша комсомолка А. В. Григорьевагай оруулһан 3 дурадхалай ашаар 3,2 мянган түхэриг гүрэнэй мүнгэн алмагдаа.

Фабрикын хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай ажана байдал жэл ерэхэ тудам улам һайжарна, тэдэнэй культурын ургалтань бүри дээшэлнэ. 1947 онһоо 1952 он хүрэтэр фабрикын хүдэлмэришэд ба албахаагшадай салин хүлһэн 26,9 процентээр дээшэлээ. Мүн хэдэн олон үмсын гэрнүүд баригдаһан байна.

Мүнөө фабрикын коллектив республикынгаа 30 жэлэй ойн баярые ажалай үндэр амжалтануудаар угтаха гэжэ шиидэд, 5 һарынгаа даалгабариие болзорһоонь урид, майн 27-до дүүргэхэбди гэһэн уялга абаһан юм. Тэдэнэр абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө ажалайнгаа темпые бүри үргэдхэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Сэмбын фабрикын байшан. 2. Сэмбэ нэхэгшэ стахановка Софья Раднаева. Тэрэ хадаа үдэр бүхэнэйнгөө даалгабариие хододоо үлүүлэн, гансахан һайн шанартайгаар дүүргэнэ. 3. Сэмбэ хэмжэгшэд комсомолканууд нүхэд Любовь Барбакова (зүүн гарһаа), ба Тамара Иванова гэгшэд. Эдэ хоёр үдэрэйнгөө даалгабариие саг үргэлжэ 150 процент дүүргэдэг юм.

А. Мантаев.

ФУТБОЛ

Городой түрүү һууриин түлөө

Футболоор городой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр, майн 24-дэ «Динамо» стадион дээрэ тус стадионой эзэд ПВЗ-гэй «Локомотив» обществын футболистнартай уулзаба.

Нааданай түрүүшын хахадта үсэд шанга тулалдаан боложо, локомотивайхид талмайн эзэдэй ворота руу 3 бүмбэгэ сохижо оруулба.

Нааданай хоёрдохи хахадта намынхид эмхитэйгээр наадажа, удаа дараа 5 бүмбэгэ локомотивхидай ворота руу оруулаа. Иигэжэ динамынхидай илалтаар тус мүрысөөн дүүрэбэ.

А. Игумнов

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства —10-17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности— 4-52, мест. информации и писем—11-05. Для междугородных переговоров— 16.

Н—00543. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР.